

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Andra Kammaren. N:o 18.

Onsdagen den 7 Mars.

Kl. 7 e. m.

Herr vice Talmannen ledde under början af detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel; hvarvid i ordningen förekom

Punkten 6,

som bifölls.

Punkterna 7—10.

Blefvo jemväl bifallna.

Punkten 11.

I anledning af Kongl. Maj:ts förslag, att reservationsanslaget till beklädnad åt matrosar och skeppsgossar, 89,000 kronor, samt förslagsanslaget till beklädnad åt båtsmans- samt eldare- och handtverkskompanierna, 138,200 kronor, tillhopa utgörande 227,200 kronor, måtte sammanföras till ett förslagsanslag och under titel af beklädnad för sjömans- och skeppsgossecorpserna upptagas till 282,000 kronor, eller med en förhöjning utöfver ofvanstående summa af 54,800 kronor, hade Utskottet i förevarande punkt hemställt:

Om sammanförande af två beklädnadsanslag.

“att Riksdagen må Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning på det sätt bifalla, att reservationsanslaget till beklädnad åt matrosar och skeppsgossar samt förslagsanslaget till beklädnad åt båtsmans- samt eldare- och handtverkskompanierna

Om sammanförande af två beklädnadsanslag. (Forts.)

må sammanföras till ett förslagsanslag och under titel "beklädnad för sjömans- och skeppsgossecorpserna" upptagas till belopp af högst 282,000 kronor".

Friherre Leijonhufvud anförde: Jag skulle önska den ändring i detta förslag, att ordet "högst" utginge. Det bar efter min uppfattning inkommit till följd af något misstag angående naturen af de begge anslag, som man sammanslagit. Af dessa anslag är det ena, eller anslaget till beklädnad åt matrosar och skeppsgossar, ursprungligen ett reservationsanslag. Det andra, som numera benämnas "anslaget till beklädnad åt båtsmans- samt eldare- och handtverkskompanierna", var i sjelfva verket ett anslag, som utgick till båtsmännens beklädnad. Dermed hänger så tillsammans, att båtsmansrotarne förr voro skyldige att hålla båtsmännen beklädnad in natura. Sedermera upprättades kontrakt mellan Kongl. Maj:t och kronan och de särskilda rotehållarne, att kronan skulle öfvertaga beklädnaden mot viss årlig afgift för hvarje rote. Men då beklädnaden fans uppgå till större kostnad än beloppet af de inflytande afgifterna, anslög Riksdagen på Kongl. Maj:ts begäran en viss fyllnadssumma, beräknad i förhållande till afgiften från hvarje rote. Härigenom erhöles en hufvudsumma, men af denna fick Kongl. Maj:t icke taga mera än som motsvarade det antal rotar, som ingått på nämnda kontrakt. Deraf kom det sig att anslaget blef benämndt förslagsanslag, hvilket var något oegentligt. I sjelfva verket har det i alla tider ansetts och behandlats såsom reservationsanslag, och i sjelfva verket skedde uträkningen af huru mycket deraf kronan egde använda först vid årets slut, så att ett visst års anslag alltid reserverades till och först användes under följande år.

Detta ordet "högst", som Stats-Utskottet tillagt, är derföre mycket oegentligt. Jag tror väl, att det icke mycket betyder för den närmaste framtiden, enär antalet vakanser i sjömanscorpserna är för det närvarande så stort, att anslaget nog kan vara tillräckligt. Men om vakanserna minskas, kan fråga uppstå, huruvida det blir tillräckligt. Räcker anslaget till, så står ordet "högst" utan vidare ändamål. Blir deremot anslaget otillräckligt, så finnas inga andra sätt för Kongl. Maj:t att gå till väga, än att antingen gifva sämre beklädnad eller hålla vakanser inom matroscorpserna eller ock öfverskrida anslaget och sedan för Riksdagen anmäla, att det icke varit tillräckligt. Intetdera sättet kan vara riktigt eller öfverenstämma med Riksdagens mening. Jag anser derföre, att ordet "högst" bör utgå. Jag tror det icke varit Kongl. Maj:ts mening, att icke anslaget skulle få öfverskridas, och i enlighet dermed har Första Kammaren fattat beslut. Jag får anhålla om bifall till Utskottets förslag, men med uteslutande af ordet "högst".

Herr Carl Ifvarsson: Att ordet "högst" icke tillkommit af något misstag, utan att det blifvit af Utskottet med flit tillagdt, kan jag upplysa. Man har nemligen ansett att, då detta

ord förekommit vid det ena af de begge anslag, som nu äro i fråga att sammanslås, och dessa begge anslag äro af samma beskaffenhet, det borde efter sammanslagningen förefinnas såsom tillämpligt på båda anslagen. Det är helt naturligt att, om ordet kommer att kvarstå, Kongl. Maj:t icke kan anskaffa beklädnad för högre belopp, än Riksdagen med anslaget afsett, men man kan inskränka sig, och behöver man nödvändigtvis mera, så kan Kongl. Maj:t för ändamålet vid nästa års riksdag begära högre anslag, och då blir uppskofvet ej långt. När man numera har årliga riksdagar tror jag, att ordningen fordrar, att Kongl. Maj:t gör framställning till Riksdagen om förhöjda anslag, i händelse sådant erfordras, men att man icke bör ställa så, att de en gång beräknade anslagen med betydligare belopp öfverskridas. Det är detta som man på första utgiftsafdelningen inom Stats-Utskottet tagit i öfvervägande, och derföre har ordet "högst" icke kommit in i följd af något misstag.

(Om sammanförande af två beklädnadsanslag. (Forts.)

Jag har blott velat lemna dessa upplysningar och hemställer om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Friherre Leijonhufvud: Jag kan icke egentligen finna, att Herr Carl Ifvarssons resonnement har något skäl för sig. Jag kan väl förstå, huru efter hans menar, men enligt hans åsigt, om den konsekvent följdes, skulle vi slutligen icke få några förslagsanslag alls, och det nu ifrågavarande borde då blifva ett vanligt fast anslag, hvilket ock vore ändamålsenligare än detta nya slag af anvisningar. Vi hafva, såsom Herrarne veta, för närvarande tre slags anslag, för det första vanliga fasta anslag, för det andra reservationsanslag, då anslaget icke får öfverskridas och besparingar derå skola till nästkommande år reserveras samt för det tredje förslagsanslag, då anslagets belopp väl är bestämdt, men Kongl. Maj:t dock eger att, om så erfordras, derutöfver utanordna hvad till det bestämda behovet kräfves. Men att införa ett nytt, fjerde slags, anslag, som skulle ligga midt emellan de båda sista, torde icke vara lämpligt. Om Herr Carl Ifvarsson deremot vore konsekvent, så skulle han hafva yrkat, att anslaget blifvit bestämdt att vara ett vanligt anslag. Detta hade ledt till förenkling i bokföringen, något hvartill man på alla håll sträfvar. Jag skall emellertid bedja att få korrigera mitt förra yrkande och under öfverläggningens fortgång närmare bestämma, huru beslutet enligt min åsigt bör vara affattadt.

Herr Carl Ifvarsson. Till hvad jag redan yttrat om orsaken, hvarföre det ifrågavarande anslaget upptagits som förslagsanslag "högst", vill jag nu endast lägga, att Kongl. Maj:t sjelf begärt att beloppet skulle uppföras såsom *förslagsanslag*, och Utskottet har således blott vidhållit det förslag Kongl. Maj:t sjelf framställt.

Hvad återigen beträffar ordet *högst*, så är detsamma icke något nytt påfund af Stats-Utskottet, ty det finnes på flera andra

Om samman- ställen i statsregleringen än detta och kan försvara sin plats lika
förande af väl här, som på något annat ställe.
två bekläd-
nadsanslag.
(Forts.)

Friherre Leijonhufvud: Jag får härmed bestämma mitt yrkande så, att jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits i öfverensstämmelse med de meningar som förekommit, biföll Kam- maren Utskottets hemställan.

Punkten 12.

Lades till handlingarne.

Punkterna 13 och 14.

Biföllos.

Punkten 15.

Om förhöj- Utskottet hade beträffande Kongl. Maj:ts förslag, att det för
ning i ansla- durchmarschkostnader afsedda anslag, 20,000 kronor, måtte för-
get till durch- höjas med 10,000 kronor, anført, att denna förhöjning syntes Ut-
marschkost- skottet icke vara högre än behovet kräfde, samt derföre hemstält:
nader.

att anslaget till durchmarschkostnader måtte till 30,000 kro- nor förhöjas.

Herr *Jöns Rundbäck*, som inom Utskottet anmält sin reservation vid förevarande punkt, hade, enligt anteckning å utlåtandet, ansett Utskottets yttrande i densamma böra lyda sålunda:

“Om än en önskvärd minskning i båtsmännens ofta återkommande inkommending i tienstgöring och transport med kronoskjuts torde kunna iakttagas, så att det ifrågavarande anslaget ej behöfde öferskridas, hemställer dock Utskottet på skäl, som af statsrådsprotokollet (bil. n:o 4, pag. 100) synes, eller att det hittills varande anslaget befunnits otillräckligt, att anslaget till durchmarschkostnader må till 30,000 kronor förhöjas“.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan, anförde:

Herr *Jöns Rundbäck*: Jag har till denna punkt af Stats- Utskottets betänkande fogat en reservation och jag skall bedja att få i korthet tillkännagifva anledningen dertill.

Ett år — jag tror, att det var 1869 — nedsattes detta anslag till durchmarschkostnader från 30,000 till 20,000 kronor till följd deraf, att under de näst förflutna åren derå uppkommit besparingar till ganska stora belopp. Nu har Kongl. Maj:t i sin i år afgifna

statsverksproposition begärt, att anslaget åter måtte förhöjas till 30,000 kronor, och propositionen utvisar, att detta ansiag på senare åren öfverskridits, ett år med icke mindre än 25,818 kronor, således med mera än hela anslaget, och i genomsnitt hafva öfverbetalningarne under de fem åren 1871—1875 utgjort 12,674 kronor. Men i den Kongl. propositionen antydes icke det ringaste anledningen till denna brist, utan der yttras endast, att anslaget "visat sig otillräckligt". Hvad kan då anledningen vara, att detta anslag under de sista åren så betydligt öfverskridits? Detta är en fråga, hvarpå man gerna vill hafva svar, och då man gerna här i Kammarne vill, att Stats-Utskottet skall kunna svara på alla frågor, har man väl också nu vänt sig till detsamma, åtminstone har man framställt den frågan till mig. För min del tror jag icke att anledningen kan vara någon annan än den jag i min reservation påpekat, nemligen att det härleder sig från de oupphörligt upprepade inkommanderingarne af båtsmän i tienstgöring, men skulle orsaken vara någon annan, hoppas jag, att under diskussionen erhålla upplysning derom.

Om förhöjning i anslaget till durchmarschkostnader.
(Forts.)

Jag har redan förut yttrat mig i denna fråga, då den i fjor var föremål för behandling i Kammarne, och jag stred då med åtskilliga personer, då jag påstod, att inkommandering af båtsmän årligen egde rum, och detta mitt yttrande jäfvades åtminstone icke från statsrådsbänken. Jag vet visserligen att det finnes en författning, som föreskrifver, att samma båtsmanskompani icke får å nyo uppfordras förr än efter tre års förlopp, men icke desto mindre är förhållandet åtminstone med de i våra trakter förlagda båtsmännen — att de inkallas i tienst för hvarje år. Jag tror, att förhållandet är sådant, ehuru jag ej alldeles bestämdt kan säga det. Vid transporten af dessa båtsmän går så till, att man — jag vill taga ett exempel från 2:dra Bohusläns kompani — går upp från Göteborg till Uddevalla med ett kronofartyg och tager dem ombord derstädes, men, då kompaniet är förlagdt ända upp till Svinesund, är det ju klart, att många hafva ända till 6—8 mil från sitt hemvist till Uddevalla, och denna väg skjutsas de dels af rotehållarne, dels befordras de med kronoskjuts. För min del hade det syntts mig vara bättre, om man låte fartyget gå upp till Lysekil, derefter till Strömstad och slutligen till Uddevalla för att på alla ställena upphemta båtsmännen, i stället för att nu hundra, ja, tusentals menniskor höst och vår måste ut och skjutsa. Besparingen af ett sådant sätt att gå till väga ligger i så öppen dag, att jag icke vidare behöfver fästa uppmärksamheten dervid. Det är derföre jag också i min reservation sagt, att besparingar härutinnan skulle kunna ske eller att anslaget åtminstone icke i så hög grad behöfde öfverskridas.

Det är emellertid icke egentligen mot summans storlek jag reserverat mig, men då man väl icke håller så noga på den nyss nämnda förordningen, som bestämmer, att båtsmännen icke få uppfordras oftare än hvar tredje år, är det för säkerhets skull, jag begär att få den ändring gjord i Stats-Utskottets förslag, att anslaget väl må höjas från 20 till 30,000 kronor, men att af detta

Om förhöjning i anslaget till durchmarschkostnader.
(Forts.)

belopp 10,000 kronor endast anvisas å extra stat. Detta yrkande gör jag, på det att icke den konstitutionella konflikt, som för ett par år sedan egt rum i fråga om ett annat ordinarie anslag, skall behöfva här återupprepas, i fall hela det anslag, Stats-Utskottet i den föreliggande punkten tillstyrkt, skulle framdeles befinnas för ändamålet öfverflödigt, och nedsättning deri för den skull anses af Riksdagen böra ega rum.

Friherre Leijonhufvud: Dessa två år, då anslaget till durchmarschkostnader blef så högt, inföllo under den tid jag hade den äran att förestå Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, men, ehuru jag erinrar mig, att så verkligen var förhållandet, är jag dock icke beredd och färdig att nu ingå i något svaromål om orsaken dertill. Så väl för mig som för Herr Jöns Rundbäck är det dock lätt att få reda derpå, om man endast vill en förmiddag — icke en aftonstund som denna — göra sig besväret att i Förvaltningen af sjöärendena granska der befintliga handlingar och räkenskaper. Men ehuru jag, såsom jag nyss nämnde, icke nu genast kan besvara denna fråga, tror jag mig dock kunna försäkra, att detta höjande af anslaget endast varit tillfälligt, ty redan år 1875 hade bristen åter sjunkit till ett jemförelsevis ganska obetydligt belopp. För öfrigt torde de större utbetalningarne under vissa år till en del böra tillskrifvas den omständigheten, att liquidationerna för under ett år verkställda kronoskjutstransporter ofta icke verkställas förr än i början af det följande året. Jag ber dessutom att få meddela den upplysningen, att, äfven då båtsmanstransporterna verkställas sjöledes, bestrides kostnaden härför från anslaget till durchmarschkostnader, och äfven om besparingar i kostnaden härför kunna göras det ena året, så ligger dock icke häri något skäl till att nedsätta anslaget, emedan det lätt kan hända, att kostnaderna ett annat år blifva högre. Då härtill kommer, att Förvaltningen af sjöärendena ansett behofvet kräfva en tillökning i anslaget af 10,000 kronor, kan jag icke annat än yrka, att anslaget till durchmarschkostnader, i enlighet med Stats-Utskottets hemställan, måtte förhöjas till 30,000 kronor, att utgå i den form Utskottet föreslagit.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: De utgifter, som uppföras på durchmarschkostnadernas konto, äro af beskaffenhet, att de svårligen låta sig i betydligare mån förminska, såsom hufvudsakligen beroende af båtsmansuppföringarne, och dessa åter bero i sin ordning på nödvändigheten att hafva personalen i tjenstbart skick. Då likväl anslaget till durchmarschkostnader vid 1869 års riksdag nedsattes, härledde sig detta derifrån, att åtskilliga skäl funnos till det antagandet, att, enär under flera år besparingar på anslaget uppstått, tillgångarne ändock skulle blifva tillräckliga. Sedan dess hafva emellertid åtskilliga saker blifvit fördyrade, såsom till exempel fraktkostnader och priset på stenkol, som inköpas för att begagnas i de kronans fartyg, hvarmed transporterna verkställas, hvar-

till kommer, att kronoskjutspenningarne sedan dess hafva höjts med femtio procent.

Under sådana förhållanden och då det icke är antagligt, att för den närmaste framtiden anslaget nuvarande belopp, 20,000 kronor, skall vara tillräckligt, tror jag det vara nödvändigt att höja anslaget med det belopp Förvaltningen af sjöärendena beräknat erfordras samt kan icke för min del tillstyrka någon nedsättning deruti.

Om förhöjning i anslaget till durchmarschkostnader.
(Forts.)

Det förslag, som Herr Jöns Rundbäck framställt, uppfyller visserligen samma ändamål, men då, som jag redan i början af mitt förra anförande nämnde, det gifves utgifter, som alltid måste bestridas, så tillåter jag mig hemställa, det Kammaren ville bifalla Utskottets förslag och bestämma det ifrågavarande anslaget till 30,000 kronor, på sätt Kongl. Maj:t äskat.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner, enligt de gjorda yrkandena; och biföll Kam-maren Utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 16 och 17.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 18.

I anledning af Kongl. Maj:ts framställning derom, att Riksdagen, med godkännande af det utaf Kongl. Maj:t framlagda förslag till stat för navigationsskolorna i riket, måtte för tillämpning af samma stat höja anslaget till "Undervisningsanstalter för sjöfart", hvilket för närvarande utgjorde 75,800 kronor, till 95,250 kronor, hade Utskottet hemställt:

Om förhöjdt anslag för navigations-skolorna.

att, med bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende äskat och föreslagit, anslaget till "Undervisningsanstalter för sjöfart" måtte till 95,250 kronor förhöjas.

Mot denna hemställan var reservation inom Utskottet afgifven af Herr Jöns Rundbäck, hvilken för sin del framställt ett så lydande förslag i ämnet:

"att Riksdagen — jemte uttalande af den åsigt, att undervisningen för maskinist- och lokomotivförare-elever lämpligast bör för navigationsskolorna afskiljas och i stället anordnas vid de tekniska läroverken — må, med afdrag af dels de arfvodesbelopp, som i staterna äro beräknade för bemålde elevers undervisning, inskrifning och pröfning m. m., tillhopa 11,400 kronor, dels ock i följd deraf $\frac{1}{3}$ af anslaget till instrument, möblers underhåll, ved och ljus m. m. vid de tre läroverk, der förr berörda undervisning är afsedd att meddelas, eller 1,450 kronor, Kongl. Maj:ts

Om förhöjdt förevarande nådiga framställning i öfrigt bifalla, och alltså anslaget till undervisningsanstalter för sjöfart till 82,400 kronor förhöjas“.

anslag för navigations-skolorna.
(Forts.)

Sedan punkten blifvit föredragen, begärdes ordet af

Herr Jöns Rundbäck, som anförde: Emot den nu föredragna punkten har jag ansett mig böra afgifva min reservation, och jag ber nu att i största korthet få ange de skäl, som föranledt mig dertill. Jag har med stor uppmärksamhet och synnerligt intresse tagit del af de värderika upplysningar och den utredning angående beskaffenheten af den nya organisationen af våra navigationsskolor, som innehållas i statsverkspropositionen, men på samma gång jag erkänner detta, och ehuru jag icke i ringaste mån vill bestrida, att dessa skolor på ett fullt tillfredsställande sätt uppfylla sitt egentliga ändamål, som är att utbilda sjömän, så vågar jag dock draga i tvifvelsmål, huruvida dessa skolor äro lika väl lämpade att utbilda maskinistelever och lokomotivförare. Dessa senares undervisning och utbildning anser jag för min del lämpligast torde böra och kunna förläggas till de tekniska skolorna. Vi hafva redan ett ganska stort antal sådana skolor, och det skulle medföra en vinst äfven derföre, att denna undervisning då för dem, som deraf ville begagna sig, blefve lättare tillgänglig, än den nu är, då det endast är i tre af rikets navigationsskolor, nemligen i Stockholms, Göteborgs och Malmö, som sådan undervisning nu meddelas. En sådan anordning, som jag föreslagit, tror jag äfven vara så mycket mera nödvändig, som icke någon föreskrift finnes om att de elever, om hvilka här är fråga, skola vara skyldige att före eller efter det de genomgått kursen i navigationsskolan någon tid tjenstgöra på någon mekanisk verkstad, och sålunda kunna förblifva helt och hållet i saknad af mekanisk underbyggnad. Om de deremot gå i en teknisk skola, så är jag öfvertygad, att de der få inhemta åtminstone så pass mycket af mekaniken, att de t. ex. kunna förstå sig på att laga och sätta i hop en ångmaskin. Äfven i ett annat afseende tror jag, att mitt förslag skulle befinnas bättre, nemligen så till vida som den nuvarande anordningen, enligt min uppfattning, innebär en sammanblandning af två helt och hållet olika grenar af undervisning, nemligen navigation, som alls icke är nödvändig att känna för maskinisten och ännu mindre för lokomotivföraren, och mekanik, som deremot icke behöfs för sjömannen. Det är visserligen sant, att i navigationsskolan äfven meddelas undervisning i ångmaskinläran, men denna undervisning har till ändamål endast att sätta en sjökaptän, som blifver befälhafvare på en ångbåt, i tillfälle att kunna hafva uppsigt öfver och kontrollera sina maskinister, men naturligtvis är det en helt annan sorts undervisning, som den, hvilken skall blifva maskinist eller lokomotivförare, behöfver.

Om man nu ser efter, hvilka de äro, som hittills plägat egna sig åt ifrågavarande yrken, så utgöras de till en del af sådana, som genomgått de lägsta klasserna af någon teknisk skola, t. ex.

den Chalmerska, der de redan förvärfvat sig en viss insigt i det teoretiska af yrket och i viss mån äfven i det praktiska. För dem är sålunda den här examen i navigationsskolorna alldeles öfverflödig. Den andra delen åter utgöres af sådana, som på någon mekanisk verkstad praktiskt inlärt yrket och sedermera på sjön eller å lokomotiv tjänstgjort som eldare. Nu vill man utsträcka kursen för dessa arbetare, som kanske icke fått den underbyggnad, som erfordras för att, äfven om de kunna streta sig igenom examen, deraf sedermera hafva någon praktisk nytta. Jag befarar storligen, att om man så gör, skola de få rätt, som säga, att man ställer så stora fordringar på dessa maskinist- och lokomotivförareelever, att man till slut icke får några som vilja söka dessa platser.

Då vi nu, som sagdt, redan hafva flera tekniska skolor, och det äfven just på de platser, der den ifrågasatta kursen i navigationsskolor skulle anordnas, och då vi under de senaste åren höjt anslagen till dessa skolor med flera hundra tusen kronor, för att få den tekniska undervisningen ordnad på ett tillfredsställande sätt, så kan jag för min del icke finna annat, än att det vore synnerligen lämpligt att äfven dit förlägga den ifrågavarande undervisningen.

Nu invänder säkerligen någon, att undervisningen i dessa tekniska läroverk icke är så ordnad, att den lämpar sig för maskinist- eller lokomotivförareelever. För min del är jag dock af den öfvertygelsen, att undervisningen för dessa elever kunde så ordnas, att de icke behöfde genomgå hela skolan, utan med tillhjälp af den erfarenhet, de genom praktik inhemtat, på kortare tid kunde aflägga sin examen, och detta tror jag mycket väl skulle kunna åstadkommas, utan att undervisningen i de tekniska skolorna behöfde rubbas eller nya lärarekrafter der anscaffas. På dessa skäl, hvilka jag velat underställa Kammararens beprövande, och hvilka jag tror hafva hos mången grundlagdt samma åsigt i frågan, som den jag bildat mig, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan och bifall till det förslag, som jag i min reservation framställt.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af det af Herr Jöns Rundbäck väckta förslag, att den undervisning, som för närvarande lemnas lokomotivförareelever i navigationsskolorna, skulle överlemnas åt de tekniska läroverken, skall jag bedja att få hänvisa till det yttrande af Jernvägsstyrelsen, som finnes återropadt uti det vid Kongl. Maj:ts ifrågasvarande proposition fogade protokoll. Styrelsen yttrar, att den varit betänkt på, huruvida det icke skulle kunna låta sig göra att bibringa dessa elever undervisning i skolor, som stode under styrelsens eget inseende, men att åtskilliga skäl föreläge, hvarföre en sådan åtgärd för närvarande icke befundes lämplig eller nyttig. Hvad åter beträffar frågan om att maskinistelevernas undervisning skulle förflyttas från navigationsskolorna till de tekniska läroverken, kan jag för min

*Om förhöjt
anslag för
navigationsskolorna.
(Forts.)*

*Om förhöjdt
anslag för
navigationsskolorna.*
(Forts.)

del icke inse, hvad som dermed skulle vinnas. Någon klagan har icke försports öfver det sätt, hvarpå denna undervisning hittills meddelats, och antalet af de elever, som åtnjuta densamma, är icke så obetydligt. Detta antal uppgick förlidet läsåret uti navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg till ungefär 30 på hvardera stället och uti navigationsskolan i Malmö till 12, således sammanlagdt till omkring 70. Skulle nu undervisningen åt dessa maskinistelever helt hastigt öfverflyttas till de tekniska läroverken, befarar jag, att, äfven om en sådan öfverflyttning för öfrigt vore lämplig, den dock skulle komma att menligt inverka på denna för vår handel och sjöfart så ytterst viktiga undervisning. Under sådana förhållanden tillåter jag mig hemställa, det Kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition.

Herr Talmannen ankom nu och öfvertog ledningen af förhandlingarne, hvarefter ordet lemnades till

Herr Peyron, som yttrade: Jag föreställer mig, att det egentliga skälet, hvarföre Herr Jöns Rundbäck framkommit med ifrågavarande förslag, är att åstadkomma någon minskning i statens utgifter. För min del betvivlar jag dock, att målet derigenom vinnes, utan snarare motsatsen. Om den undervisning, som hittills lemnats maskinistelever i navigationsskolorna, öfverflyttades till de tekniska läroverken, framställer sig helt naturligt först den frågan, huruvida i dessa läroverk finnas lärare, som äro kompetente att undervisa uti ångfartygsmaskinens praktiska behandling och vård. Mig veterligt ingår det dock icke bland kompetensvilkoren för dem, som söka anställning såsom lärare vid de tekniska läroverken, att, i likhet med hvad som fordras af de maskinistelever, hvilka söka inträde i navigationsskolorna, hafva praktiskt tjenstgjort i 6 månader eller, såsom komiterade föreslagit, ett år. För att kunna meddela dessa elever en sådan undervisning, hvarom nu är fråga, måste de dock hafva genomgått en dylik praktisk tjenstgöring. Men, äfven om en sådan skulle ingå bland dessa lärares kompetensvilkor, fruktar jag, att en undervisning i nämnda ämnen icke skulle kunna meddelas i de tekniska skolorna, utan att en förökning af deras lärarekrafter blefve nödvändig, och vid sådant förhållande komme staten att drabbas af en ny utgift, fullt lika stor som den, hvilken reservanten vill bespara den. Jag skall bedja att få nämna, att i de tre navigationsskolor inom landet, der undervisning af ifrågavarande slag meddelas, antalet elever för närvarande uppgår sammanlagdt till 68, deraf 41 i Stockholm, 15 i Göteborg och 12 i Malmö, samt att detta antal årligen ökats, ehuru det, såsom Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet yttrade, under näst föregående år uppgick ända till 70.

Detta i fråga om första delen af Herr Rundbäck's förslag, der han påyrkar en indragning af 11,400 kronor för lärarnes arfvoden. Jag får visserligen medgifva, att i detta belopp ingå äfven tre arfvoden till lärare för lokomotivförareelever; men då dessa tre arfvoden tillsammans icke utgöra mer än 1,800 kronor,

och sådan undervisning säkerligen icke kan ernås för billigare pris på annat håll, torde derom icke så mycket vara att säga.

Hvad åter beträffar den senare delen af Herr Rundbäcks förslag, ber jag få upplysa, att afskiljandet af maskinistafdelningen från navigationsskolan ingalunda har till följd, att $\frac{1}{3}$ af anslaget till instrument, möblers underhåll m. m. kan afdragas. Maskinist-skolan har hittills, alltsedan den år 1849 införlifvades med navigationsskolan, sjelf bestridt sina kostnader för modeller, instrument etc. med de s. k. inskrifningspenningarne. Då nu dessa inskrifningspenningar blifvit föreslagna att ingå till en premiekassa, likasom förhållandet är inom navigationsafdelningen, har Kongl. Maj:t begärt en förhöjning af 200 kronor för skolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö, eller tillsammans 600 kronor för de skolor, der sådan undervisning meddelas. Detta är i bästa fall hvad som skulle vinnas med Herr Rundbäcks förslag. Men jag kan icke heller inse, att dessa 200 kronor blifvit begärda utslutande för maskinafdelningens behof, i ty att Kongl. Maj:t äfven för hvardera af de öfriga navigationsskolorna i riket begärt en tillökning af 100 kronor, utan har detta, efter mitt förmenande, skett, derföre att det förutvarande anslaget visat sig otillräckligt med anledning af de stegrade pris, som, efter hvad vi alla känna, under de senare åren inträdt. Så är åtminstone förhållandet inom Stockholms navigationsskola, der under de senare åren uppstått en brist, som man nödgats förskottera af andra skolan tillhöriga medel, oaktadt den största sparsamhet derstädes verkligen iakttagits. Så kan jag t. ex. nämna, att skolans bokförråd, som naturligen hvarje år måste ökas, och detta med delvis ganska dyrbara böcker, under tre år legat oinbundet i brist på medel för ändamålet.

Slutligen vill jag fästa Herr Rundbäcks uppmärksamhet derå, att den största utgiften här vid lag tages i anspråk af lokaler, och att utgifterna derför bestridas af de städer, der dylika skolor äro förlagda. Skulle nu, enligt Herr Rundbäcks förslag, undervisningen för alla dessa maskinistelever anordnas vid de tekniska skolorna, kan man ifrågasätta, huruvida man icke, i stället för att härmed vinna en besparing, inom ganska kort tid skulle tvingas att lemna ett stort anslag för anordnandet af andra och rymligare arbetslokaler.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Jag ber att i största korthet få bemöta de båda föregående talarnes anmärkningar emot mitt förslag.

I hvad Herr Sjöministern yttrade beträffande lokomotivförarens undervisning kan jag till fullo instämma. Det utlåtande från Jernvägstrafikstyrelsen, som han åberopade, är fullkomligt riktigt; men det utgör, efter mitt förmenande, endast ytterligare stöd för min mening, att samma undervisning bör skiljas från navigations-skolorna.

Hvad åter beträffar den af talaren på stockholmsbänken fram-

*Om förhöjdt
anslag för
navigationsskolorna.
(Forts.)*

*Om förhöjdt
anslag för
navigationsskolorna.*
(Forts.)

kastade anmärkningen emot mitt förslag, att dermed på det hela taget icke blefve något vunnet, ber jag att få erinra, hvad jag redan förut, ehuru endast till en del, påpekat, eller att man genom ett bifall till mitt förslag skulle i flera afseenden bereda statsverket besparingar. Han yttrade, att genom ifrågavarande undervisnings öfverflyttande på de tekniska läroverken skulle inom kort dessas lokaler blifva otillräckliga, och staten nödgas vidkännas betydliga kostnader för deras utvidgande. Men härvid ber jag att få erinra, att de städer, i hvilka de tekniska läroverken äro förlagda, sjelfva bygga och underhålla de för läroverken nödiga lokaler, och att alltså några ökade utgifter för staten icke kunna i sådant afseende ifrågakomma; men att deremot, då behofvet af ökad utrymme inom navigationsskolorna redan gjort sig gällande, följaktligen genom den af mig föreslagna åtgärden, hvarigenom samma behof öfverflyttades på de tekniska läroverken, en besparing komme att beredas statsverket.

Äfven i ett annat afseende, som jag likaledes icke förut omnämmt, skulle man genom att öfverflytta ifrågavarande undervisning på de tekniska läroverken åstadkomma en besparing. Man skulle nemligen derigenom befria statsverket från vidare utgifter i och för beredande af ålderstillägg till de nu varande lärarne vid navigationsskolornas maskinafdelningar. Då nemligen dessa lärareplatser, såsom obehöfliga, hädanefter komme att indragas, så är det gifvet att några ålderstillägg i och för dem icke heller komme att vidare från statsverket utgå.

Dessutom vunne man, genom att sammanföra till ett enda slag af läroverk allt hvad till ifrågavarande undervisning rätteligen hörer, den fördelen, att man finge samma undervisning ordnad på det mest praktiska sätt, och att då man redan förut vid de tekniska läroverken har tillgång på lärare uti ifrågakomma ämnen, så kunde äfven i detta afseende en besparing beredas statsverket. Det kan icke bestridas, att icke ofta nämnda undervisning är lika fullständig och god vid ett tekniskt läroverk som vid en navigationsskola. Skilnaden består deri, att eleven utgår ur det förra läroverket utan afläggande af examen, hvilket deremot är fallet vid det senare, eller navigationsskolan, ehuru väl intet hinder förefinnes att äfven vid de tekniska skolorna anordna en dylik examen. Men — anmärker talaren på stockholmsbanken — hufvudsaken är, att eleven bibringas goda praktiska insigter, och dessa kan han icke fullständigt erhålla vid ett läroverk, utan först genom att genomgå en praktisk kurs vid t. ex. en mekanisk verkstad. Ja, jag medgifver att denna praktiska undervisning icke står att vinna vid en navigationsskola. Den åskådningsmateriel, som för en dylik undervisning erfordras, är derstädes icke på långt när så fullständig, som för behofvet erfordras och som de tekniska skolorna hafva att erbjuda. Icke heller kan man begära, att de lärarekrafter, hvaröfver navigationsskolorna disponera, skola vara fullt egnade att bibringa denna undervisning. Det är nemligen alldeles icke gifvet, att den, som eger grundliga insigter i den högre matematiken, på samma gång har de praktiska insigter, som för

ifrågavarande undervisning äro af nöden. Detta hafva också herrar komiterade beaktat, då de yttra: Visserligen syntes det önskvärdt, om den lärare, som skulle undervisa maskinisteleverne i ångmaskinlära, under någon tids förlopp gjort sig vid mekanisk verkstad förtrogen med ångmaskinens tillverkning; men å andra sidan vore att befara, att navigationsskolorna genom ett stadgande i sådan syftning skulle komma att gå i mistning om personer, hvilkas utmärkta kunskaper och, hvad som i synnerhet vore af vigt, hvilkas förmåga att göra undervisningen klar och lefvande gjorde dem synnerligen tjenlige till lärare.

*Om förhöjdt
anslag för
navigations-
skolorna.
(Forts.)*

Visserligen går det för sig att ordna saken så, att eleven, sedan han genomgått navigationsskolan, derefter underkastas en praktisk kurs vid en mekanisk verkstad. Men från denna förlängda undervisningstid skulle han kunna befrias, om man öfverflyttade undervisningen till de tekniska skolorna och på samma gång kompletterade deras modellsamlingar och öfriga undervisningsmateriel. Derigenom skulle undervisningen vid dessa skolor blifva tillräckligt praktisk och fullständig för att göra hvarje vidare praktisk kurs obehöfzig. Jag tror, att en sådan anordning vore synnerligen lämplig, och skulle den i någon mindre väsentlig del medföra olägenhet, så är den saken icke värre, än att den framdeles kan lätt afhjelpas. Tillökningen af antalet elever vid de tekniska skolorna tror jag icke blifver så betydlig, att densamma i och för sig behöfver utgöra hinder för den föreslagna åtgärdens genomförande. Jag yrkar fortfarande bifall till mitt förslag.

Herr Peyron: Jag anhåller endast, att med ett par ord få rätta en uppgift af Herr Rundbäck. Han talade nemligen om, att en ytterligare besparing skulle vinnas derigenom, att några ålderstillägg icke, så framt hans förslag antoges, vidare skulle behöfva förekomma. Men i det förslag till stat, som här föreligger, finnes endast taladt om arfvoden för lärarne i maskinafdelningen, och ålderstillägg förekommer endast för de lärare som åtnjuta lön och tjenstgöringspenningar.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmanen gifvit propositioner enligt de yrkanden, som blifvit framställda, biföll Kammaran Utskottets förslag.

Punkten 19.

I öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, hade Utskottet tillstyrkt:

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.*

att Riksdagen, med godkännande af ett vid utlåtandet bilagdt förslag till stat för en nautisk-meteorologisk byrå, måtte, under rubriken *Handeln* och näst efter anslaget till "Undervisningsanstalter för sjöfart", för ändamålet uppföra ett anslag af 9,000 kronor.

Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson, hvilken låtit anteckna sig såsom reservant vid denna punkt, anförde: Jag har icke kunnat biträda det beslut, hvartill Utskottet i förevarande punkt kommit, utan deremot afgifvit min reservation. Jag har nemligen icke kunnat finna giltiga skäl vara anförda för inrättande af ytterligare en anstalt för ifrågavarande ändamål, då en sådan förut finnes. Denna nautisk-meteorologiska anstalt har inom Sverige en något egendomlig historia. År 1872 fick man emottaga en Kongl. proposition, hvori begärdes 6,000 kronor utöfver den summa af likaledes 6,000 kronor, som ingick till Vetenskapsakademien i och för precis samma ändamål, som det hvarom nu är fråga. Man framhöll då att meteorologiska iakttagelser under loppet af flera år blifvit gjorda, och såväl ur vetenskaplig synpunkt, som ännu mer ur praktisk synpunkt för sjöfarten, hade dessa visat sig vara af synnerlig nytta; men beloppet af det anslag, som för ändamålet tilldelats Vetenskapsakademien, var otillräckligt, och det var således alldeles nödvändigt, att man fick en verklig anstalt inrättad, som skulle ställas under Vetenskapsakademiens uppsigt. Skälet, hvarför detta anslag begärdes och jemväl lemnades, var icke så mycket, att det ur vetenskaplig synpunkt skulle gagna — fastän äfven detta antydde — utan egentligen och mest det som anfördes af Kongl. Maj:ts regering, nemligen den praktiska nytta, anstalten skulle för sjöfarten medföra. Man skulle med ett ord vinna dessa stora mål, om de begärda penningarna beviljades. Anslaget beviljades och uppfördes på extra stat, der det kvarstod till sistlidne eller 1876 års riksdag. Då hette det i den Kongl. propositionen till Riksdagen, att denna anstalt börjat i praktiskt hänseende visa sig göra stor nytta, och att det derfore var nödvändigt att uppföra anslaget på ordinarie stat. Det yttras nemligen i 1876 års Kongl. proposition, att, "då den meteorologiska anstalten intager ett allt mera betydande rum bland landets vetenskapliga inrättningar och äfven i praktiskt hänseende börjar att blifva af vigt, tiden kunde anses vara inne att gifva den samma en mera betryggad ställning." Man uppförde då anslaget på ordinarie stat med fast aflöning för föreståndare, amanuenser och åtskilliga biträden. Man trodde, att genom denna åtgärd allt var godt och väl och Kongl. Maj:t sjelf förklarade för Riksdagen, att anstalten fullt motsvarade sitt ändamål. Först sedan man uppfört anslaget på ordinarie stat — man vågade naturligen icke nämna det förut — erhöll man den upplysningen i den nu till Riksdagen aflättna Kongl. propositionen, att denna samma anstalt *icke* uppfyller sitt ändamål. Det heter nemligen nu i den Kongl. propositionen: "men då denna anstalt hvarken förfogar öfver erforderliga arbetskrafter ej heller öfver de för ändamålet nödvändiga insigterna i nautiska ämnen, liksom ej heller öfver den praktiska sjömanserfarenhet, som fordras för bedömande af hvad som lämpligen kan i observationsväg utöfvas om bord å ett fartyg." På ett annat ställe i den Kongl. propositionen heter det: "med klar uppfattning af den *bristande ledning och sammanhållning*, som varit orsak att Sveriges medverkan till den nautiska meteorologien varit vida ofullkomligare än den kun-

nat och bort under andra förhållanden vara, välbetänkt gjort till sin hufvuduppgift att söka bilda ett organ, som vore i stånd att vid lif vidmakthålla en verksamhet, hvilken, rätt ordnad, lofvade vigtiga resultat både för *sjöfarten* och den meteorologiska vetenskapen.“ Och vidare finnes det märkliga uttalandet, att om man nu icke inrättar en ny anstalt, så blifver Sveriges deltagande i det meteorologiska arbetet“ af *lika ringa värde* som det hittills måste anses hafva varit.“ Jag får bekänna att när jag läste detta, och derunder erinrar mig hvad som lästes och hvad som sades 1872 och 1876, då svigtar min tro på riktigheten af de uppgifter man lemnar oss.

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(forts.)*

Sedan man sålunda funnit den anstalt, vi redan ega, vara för ändamålet oduglig, föreslår man af denna anledning inrättande af en ny byrå, från den förra aldeles fristående. Ändamålet med dessa båda anstalter är så helt och hållet likartadt att, om man slår upp 1872 års Kongl. proposition och jemför densamma med nu föreliggande, man fåfångt skall söka att upptäcka någon skillnad dem emellan. Ty då i förstnämnda Kongl. proposition, såsom jag redan antydt, ändamålet uppgafs vara stor nytta i vetenskapligt och ännu mer i praktiskt hänseende för sjöfarten, så påstår man äfven nu, att inrättandet af ifrågakvarande nya anstalt skulle komma att utöfva ett väsentligt inflytande på sjöfarten och förekomma en mängd sjö-olyckor. År 1872 förklarade en Vetenskapsakademiens ledamot, då tillika ledamot af denna Kammare, att det ej vore värdt att motsätta sig inrättandet af den anstalt, som då var i fråga, ty genom räddandet af ett enda fartyg från undergång vore indirekt full ersättning vunen för alla de kostnader, som vore i fråga. Således uppgafs då alldeles enahanda ändamål, som nu i förevarande fall, och det är således öfverflödigt att här, såsom i Utskottet, söka bemöta mig med att det nu är fråga om att rädda fartyg och menniskolif, ty detta bestrides icke, men hvad jag fortfarande vågar bestrida, är påståendet, att icke år 1872 voro samma skäl anförda för den då inrättade anstalten. Kongl. Maj:ts proposition i år behandlar ämnet ganska utförligt, men jag måste det oaktadt för min del beklaga, att deri dock förekomma åtskilliga luckor. Der uppgifves visserligen, att England beviljat ett årligt anslag af 10,000 pund sterling samt Holland 14,300 kronor till meteorologiska undersökningar och bearbetningar; men man erhåller icke någon upplysning, huruvida inom dessa länder för ändamålet erfordras *tvenne* anstalter, icke heller förekommer i den Kongl. propositionen några meddelanden om förhållandena i detta afseende inom våra närmaste grannländer, Danmark och Norge, ehuru dylika meddelanden skulle varit ganska intressanta, särskildt beträffande Norge, hvars sjöfart är mycket större än vår.

Jag har därför sökt att taga reda på dessa förhållanden, men icke kunnat finna, att något af nu nämnda länder består sig mera än en enda sådan anstalt. Vid sådant förhållande kan jag omöjligen fatta, hvarföre Sverige skulle vara i behof af *tvenne* sådana. Man skulle visserligen kunna tro, att *en* enda anstalt af i fråga-

Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)

varande slag i utlandet kostar mera än vår; men med undantag för England är förhållandet motsatt. Jag nämnde nyss, att det holländska meteorologiska institutet icke kostar mera än 14,300 kronor årligen, och jag är äfven i tillfälle att upplysa, det Norges meteorologiska institut kostar 8,000 och Danmarks 17,230 kronor årligen, under det att Sverige, som vi veta, har på ordinarie stat uppfört ett anslag af 19,500 kronor för sin meteorologiska anstalt, eller vida mera än hvad något af de länder, från hvilka jag nu anfört exempel, kan uppvisa. Skulle nu till nämnda 19,500 kronor läggas ett ytterligare anslag till en alldeles ny anstalt, som vore från den förra fristående, ehuru dess ändamål skulle blifva enahanda, som det med den vi redan ega åsyftade — eller att gagna sjöfarten — så komme hela kostnaden i sådant afseende att uppgå till den lilla nätta summan af 28,500 kronor. Men det stannar säkerligen icke dervid; ty jag är för min del alldeles öfvertygad derom, att, för så vidt den nya anstalten skall ställas alldeles fristående, nu åskade 9,000 kronor skola befinnas otillräckliga. Då, på sätt Herrarne kunna finna af Kongl. Maj:ts proposition, för anstalten föreslagits endast *en föreståndare*, hemställer jag, huru det skall komma att gå, i fall denne föreståndare insjuknar. Skall då hela det vetenskapliga arbetet, som åligger honom, afstanna? Eller måste man icke tänka sig nödvändigheten af att äfven bevilja anslag till amanuenser m. m.? Då skulle ju komma att inträffa precis det samma, som skedde, sedan man beviljat 12,000 kronor för inrättande af den förra anstalten; ty ehuru den till en början sköttes af några vetenskapsmän inom Vetenskapsakademien, växte den dock snart ut, så att man nu har början till ett litet nätt embetsverk med föreståndare, amanuenser, extra biträden och vaktmästare m. m. Bland de ursprungliga afsigterna med de meteorologiska arbetena uppgafs äfven de samma, som nu skulle blifva med den ifrågasatta nya institutionen, nemligen att samla och bearbeta iakttagelser, anställda om bord å svenska fartyg, som göra längre resor. Huru detta slog sig ut, behöfver jag ej orda om; Herrarne kunna läsa derom å pag. 61 och 62, bil. N:o 4 till den Kongl. propositionen, som nu är föremål för öfverläggning.

För min del tror jag, att den *nu varande* anstalten är för ändamålet fullt tillräcklig. Äro arbetskrafterna för ringa, kunna de ökas, och skulle jag för min del icke haft någon anmärkning att göra, derest Kongl. Maj:t i sådant afseende åskat något mindre belopp; men deremot kan jag under inga vilkor vara med om inrättande af en *ny* och från den, vi redan ega, fristående anstalt, hvadan jag hemställer om afslag å Utskottets hemställan, på det att Kongl. Maj:t må taga frågan under ny ompröfning samt dervid tillse, huruvida icke det ifrågasatta ändamålet må kunna vinnas med den nuvarande institutionen.

Herr Peyron: Med anledning af herr Liss Olof Larssons anförande vill jag först nämna, att äfven om de ifrågavarande tvenne anstalterna sammanslogos till en enda, måste dock nya krafter sättas till den meteorologiska anstalten för att kunna bilda

dess nautiska afdelning. För skötandet af denna erfordras nemligen en sjöman, och någon sådan finnes ej inom den nuvarande meteorologiska anstalten.

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)*

Om man afser ifrån det intresse, som vetenskapen skall hafva af den föreslagna institutionens införande i vårt land, och hvilket intresse jag anser vara till fullo konstateradt, så vill jag vara lika ärlig som Herr Liss Olof Larsson och säga, att jag ej är åtminstone ännu fullt öfvertygad om den praktiska nytta för sjöfarten, som den föreslagna anstalten skulle komma att medföra för ett land sådant som Sverige, der observationerna måste blifva ganska fåtaliga och inskränkta. Men jag skiljer mig dock från Herr Liss Olof Larsson derutinnan, att jag underordnar villigt mina åsikter de auktoritetens, som såväl i vårt land som i utlandet uttalat sig i detta ämne.

Då jag dessutom känner, att de flesta sjöfartsidkande länder lemna betydliga anslag för detta ändamål, exempelvis England med ända till 180,000 kronor om året; och då jag så vet, att vår sjöfart ej alltid smekes af silkeslena händer, ställer endast förhoppningen om en möjlig nytta för denna sjöfart, i synnerhet då det är fråga om ett så obetydligt belopp, mig obetingadt på deras sida, som yrka bifall till Kongl. Maj:ts, af Utskottet tillstyrkta förslag.

Herr Bruhn: I likhet med Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet, anser jag, att Sverige icke bör undandraga sig att, efter måttet af sina krafter, lemna bidrag till ett arbete, hvars befrämjande numera är betraktadt såsom en internationel angelägenhet. Och en sådan angelägenhet är onekligen den meteorologiska vetenskapen, såväl den mer allmänna som den specielt nautiska. Således är det för mig endast fråga om sättet för Sveriges deltagande uti detta arbete eller med andra ord om arbetet inom landet.

Såväl Kongl. Maj:t som de myndigheter — Vetenskapsakademien, Lotsstyrelsen, samt särskildt förordade komiterade — hvilka haft frågan under ompröfning, hafva ansett, att en särskild byrå borde för ändamålet inrättas. Vid sådant förhållande kan det synas djerft af mig att ifrågasätta lämpligheten af en sådan anordning. Men då vi uti den meteorologiska centralanstalten ega en med den föreslagna så nära beslägtad inrättning, så torde det icke vara att undra på, om man anser, att den senare lämpligen kunde uppgå i den förra. Såväl Herr Sjöministern som komiterade hafva äfven tänkt sig möjligheten af en sådan sammanslagning, men sedermera frångått denna åsigt af skäl, som Herr Sjöministern anför på sid. 71 och 72 af Bil. N:o 4 till Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 1, om statsverket 1877, der det heter: "Det har naturligtvis tillkommit mig att noggrant öfverväga den nära till hands liggande frågan, huruvida icke en inrättning sådan som den ifrågavarande, lämpligen kunde och borde förenas med annan redan befintlig statsinstitution, särskildt med Meteorologiska centralanstalten, och derigenom möjligen besparing i kostna-

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)*

der och arbetskrafter vinnas. Såsom jag redan ofvan anført, hafva komiterade särskildt berört denna fråga, men vid det förhållande att nämnde anstalt icke förfogar öfver erforderliga insigter i nautiska ämnen eller öfver den praktiska sjömannærfarenhet, som fordras för att lämpligen kunna bedöma, hvad som kan i observationsväg utföras ombord på ett fartyg, ansett föreningen af de båda nämnda inrättningarna icke böra ega rum. Denna uppfattning delar äfven jag.“

Nu lär det väl vara obestriddigt, att, derest båda anstalterna förenades till en enda, de nuvarande arbetskrafterna vid den meteorologiska anstalten blefve otillräckliga och derföre måste förstärkas. Men i sådant fall torde det väl icke möta större svårighet, att med den meteorologiska anstalten förena de i specielt nautiska kunskaper erforderliga krafter, än att för ändamålet inrätta en särskild byrå. Tvärtom torde svårigheten att erhålla en fackman ställa sig något mindre, än om man skulle hafva en särskild byråchef. Och att samverkan mellan dessa båda anstalter, nemligen den meteorologiska och den nautiska, är alldeles nödvändig, om man vill att båda, hvar i sin stad, skola uppnå sitt ändamål, torde vara alldeles påtagligt, ja obestriddigt. Herrar komiterade yttra härom följande: “Dessutom borde, med afseende å vigten af en samverkan i flera hänseenden emellan Meteorologiska centralanstalten och den föreslagna byrån, föreståndaren taga del i nämnde anstalts arbeten på sätt styrelsen bestämde, så att han om dessa arbeten egde fortgående kännedom.“

Men någonting mindre lämpligt än den föreskriften, att den blifvande chefen för denna särskilda anstalt skall på styrelsens befallning vara pliktig att tjänstgöra äfven på en annan anstalt, kan jag knappast tänka mig. Ser jag på, hvad denne nya byråchef skulle få att göra, så heter det derom för det första, att “byrån skulle åligga samla och bearbeta, till den utsträckning sådant kunde pröfvas lämpligt, iakttagelser, anställda om bord å svenska fartyg, som göra längre resor.“ Samlandet skulle tillgå sålunda, att han tog emot uppgifterna af Kommerskollegium, och bearbetandet skulle bestå deri, att de i iakttagelserna förekommande anmärkningar öfversättas från svenska till engelska. Sedan skola dessa fartygsjournaler i oförändradt skick afsändas till någon utländsk större anstalt. De häraf föranledda arbetena torde icke blifva vidlyftiga.

“Vidare skulle byrån anordna ett passande observationssystem på de fartyg, som trafikera Östersjön, Kattegat och Nordsjön samt öfvertaga ledningen af observationsväsendet å fyrarna och fyrfartygen. De iakttagelser, som på denna väg komma honom till del, skall han bearbeta till, såsom det heter, kustmeteorologi. Detta blir den blifvande chefens egentliga arbete, och för detta är det, om det skall blifva af någon betydelse, som samverkan med den meteorologiska centralanstalten är nödvändig, ty den meteorologiska centralanstalten befattar sig just med sådana iakttagelser och bearbetar dem. Härtill skulle nu komma de rent nautiska, såsom vattnets temperatur, hafsströmmar m. m., såsom

det för den nya byrån speciella. Huru jag än ser saken från vetenskaplig synpunkt, kan jag icke finna något skäl, som talar mot en sammanslagning af dessa båda anstalter. Alla skäl tala för en sådan.

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)*

Ser jag åter på denna anstalts blifvande organisation, så säga Herrar komiterade derom, att "Byrån för nautisk meteorologi skulle ställas under ledning af en styrelse, bestående af chefen för Sjökarteverket såsom ordförande, föreståndaren för Meteorologiska centralanstalten samt den person, som får sig uppdraget att vara byråns föreståndare." Här se vi således, att en styrelse af tre personer är erforderlig för att styra detta verk med en, säger en, embetsman. Att föreståndaren för meteorologiska centralanstalten skulle äfven vara ledamot i styrelsen förutsättes således.

Vidare säger komitén i fråga om ersättning åt styrelseledamöterna, "att ehuru komitén vore af den åsigt, att någon ersättning borde tillkomma Sjökarteverkets chef för hans åliggande såsom ledamot i styrelsen och byråns närmaste rådgifvare i afseende å dess beröring med den allmänna sjöfarten, komiterade dock för närvarande och innan någon erfarenhet om den nya inrättningens verksamhet hunnit förvärfvas, ej velat för ifrågavarande ändamål föreslå något visst belopp utan öfverlemnadt denna fråga "att af Kongl. Maj:t afgöras, såsom han funne det lämpligt." Vi se således här antydt, såsom ock redan förut af Herr Liss Olof Larsson uppgifvits, att stora utgifter kunna vara att påräkna, sedan det nu föreslagna antagits. Dessa två saker har herr Sjöministern icke i sitt anförande omnämnt, och derföre har jag blott i förbigående omnämnt dem.

Angående det äskade beloppet, 9,000 kronor, torde det vid en sammanslagning af den nu ifrågasatta anstalten med meteorologiska centralanstalten, kunna något nedsättas. Antagligen kommer dock icke någon stor besparing härigenom att göras, men jag anser fördelarne från vetenskaplig synpunkt lika, och derigenom tillgodosedda, och det är på denna grund jag ber få yrka en sammanslagning af de båda anstalterna, och att Riksdagen, med tillkännagifvande att den anser de nautisk-meteorologiska arbetena lämpligen böra kunna ordnas i sammanhang med meteorologiska centralanstalten, för detta ändamål ställer till Kongl. Maj:ts förfogande under 1878 ett belopp af 5,000 kronor.

Herr Key: Åtskilliga anmärkningar mot Utskottets hemställan i den nu föredragna punkten hafva här blifvit framställda, dem jag nu skall bedja att få något litet upptaga till besvarande.

Hvad beträffar den ärade representanten från Dalarne, veta vi alltför väl, att, då han fått något i sitt hufvud, så sitter det der fast. Det disputerades inom Utskottet ganska ifrigt i denna fråga, och utgången af dispyten var den, att han, som Herrarne af betänkandet finna, blef ensam om sin reservation. Det oakadt har han nu upptagit saken ånyo och sökt försvara sin mening fyndigt och bra som vanligt. Men då han yttrade, att den nuva-

Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)

rande meteorologiska anstalten icke dugde till något, så gick han för långt och fälde ett alltför orättvist och hårdt yttrande. Jag tror, att vi endast behöfva stanna nere vid hörnet af Riksdags-huset eller vid Norrbro och se de der anslagna taflorna — och det hafva vi säkerligen litet hvar gjort många gånger — för att finna, med hvilka nyttiga och intressanta arbeten den meteorologiska anstalten sysselsätter sig.

Man säger, att vi icke behöfva någon *särskild* anstalt, då den nuvarande anstalten i Stockholm äfven har till uppgift utredande af nautiska förhållanden. Ja, sådan var visserligen meningen i början, vid inrättande af denna anstalt, men sedermera hafva förhållandena så utvecklats sig och vetenskapen så gått framåt, att denna anstalt icke längre är för sitt ursprungliga ändamål tillräcklig, utan är meningen nu med inrättande af den ifrågavarande byrån, att låta den meteorologiska anstalten i Stockholm sysselsätta sig hufvudsakligen med väderleksförhållandena till lands och den ifrågavarande byrån med väderleksförhållanden till sjös; och som studiet af sistnämnda förhållande tagit en sådan utveckling, att det icke kan utföras med de krafter, som äro befintliga, har man framkommit med nu föreliggande förslag. Uti Bil. N:o 4 till Kongl. Maj:ts proposition är tydligt och väl framställt, hvad den ifrågasatta byrån skulle få att göra, och jag får säga, det jag sällan sett en framställning på denna hufvudtitel så väl motiverad, som just denna. Enligt nämnda Kongl. proposition skulle byråns verksamhet hufvudsakligen omfatta: 1:o att samla och bearbeta, till den utsträckning sådant kunde pröfvas lämpligt, iakttagelser anställda om bord å svenska fartyg, som göra längre resor; 2:o att anordna ett passande observationssystem på de fartyg, som trafikera Östersjön, Kattegat och Nordsjön; 3:o att öfvertaga ledningen af observationsväsendet å fyrarne och fyrfartygen samt 4:o att anskaffa och för sjöfarande förevisa andra nautiska instrument än de rent meteorologiska, såsom kompasser m. m. Det är dessa fyra uppgifter byrån skulle hafva att utföra, och jag hemställer till de ärade talarne på dala- och hallandsbänkarne, om de anse det möjligt, att den nuvarande meteorologiska anstalten i Stockholm skulle kunna åstadkomma allt detta.

Att för öfrigt denna byrå icke skulle komma att sakna nödigt samband med den nuvarande meteorologiska anstalten, derför borgar den för byrån föreslagna organisationsplanen, enligt hvilken byrån skulle ställas under ledning af en styrelse, bestående af Chefen för Sjökarteverket såsom ordförande, *föreståndaren för Meteorologiska centralanstalten* samt den person, som får sig uppdraget att vara byråns föreståndare.

Då nu så många skäl tala för att dylika observationer fortfarande göras, tror jag, för min del, att det vore en heder för oss att gå längre än våra grannar, danskar och normän, hittills gjort; de komma nog snart efter. Alla sjöfarande nationer hafva för stort intresse för bevarande af menniskolif och gods på hafvet att icke inse, att, utom det rent vetenskapliga intresset, stora humanitets-

och ekonomiska skäl oafvisligen tala för, att dessa observationer göras så fullständiga som möjligt. Att kunna åstadkomma så stora både vetenskapliga och praktiska resultat med ett så ringa anslag, som här begäres, är icke något slöseri med statens penningar; tvärtom tror jag, att dessa medel sällan kunna bättre användas. Andra Kammaren har alltid visat sig frikostig för dylika ändamål och skall — jag är derom öfvertygad — icke heller nu jäfva detta vittnesbörd. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Förts.)*

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Den ifrågavarande anstaltens nytta har icke här af någon talare blifvit egentligen bestridd. Den rådande olikheten i åsikter tyckes hufvudsakligen röra sig kring den frågan, hvarest denna anstalt lämpligast bör förläggas, antingen den skall förenas med den meteorologiska centralanstalten under Vetenskapsakademiens öfverinseende, eller den skall ställas i närmare samband med Sjökarteverket. Frågan har blifvit grundligt behandlad så väl af den komité, som för detta ändamål varit tillsatt, som af Vetenskapsakademien och i statsrådsprotokollet, och de skäl, som der finnas anförda för den åsigten, att nämnda anstalt bör ställas närmare Sjökarteverket, anser jag talande. Den meteorologiska anstalten sysselsätter sig nästan uteslutande med meteorologien i allmänhet; denna, nu ifrågavarande anstalten åter skulle sysselsätta sig med hafvets meteorologi, och dessa två vetenskaper äro så skilda, att jag tror, det skulle vara ganska kinkigt att träffa en person så beskaffad, att han skulle med verklig sakkänedom och fullt intresse kunna egna sig åt dem samfaldt. Under sådana förhållanden, och då ändamålet med nu ifrågavarande anstalt är den nautiska meteorologiens bearbetning och denna ligger närmare Sjökarteverkets än meteorologiska anstaltens verksamhet, tror jag det vara riktigare, att den ställes i närmare förening med Sjökarteverket, äfven om den icke, såsom här också blifvit yttradt, bör utgöra en del af detsamma. Och om denna byråföreståndare vid något tillfälle skulle af förfall hindras att fullgöra sina åligganden, är chefen för Sjökarteverket otvifvelaktigt den person, som är närmast till hands att sköta detsamma, hvartill han också bör hafva mera sakkunskap än föreståndaren för den meteorologiska centralanstalten.

Hvad angår Herr Bruhns förslag, så tror jag, att ett bifall dertill skulle vara nästan detsamma, som ett afslag på hela frågan. Jag kan nemligen icke föreställa mig, att, om en särskild person skulle anställas för skötande af denna angelägenhet tillsammans med föreståndaren för den meteorologiska centralanstalten, denna person skulle vara belåten med något arfvode, väsentligen understigande det, som i Kongl. Maj:ts proposition föreslagits; och för att anstalten skall kunna göra nytta, för att den må kunna verkligen gagna, fordras, att det finnes ombud i olika delar af landet, hvilka ombud, om de skola med nit och intresse fullgöra sina uppdrag, också måste hafva honorarier därför. Jag

Om anslag för en nautisk-meteorologisk byrå.
(Forts.)

tror således icke, att med 5,000 kronor, ställda till Kongl. Maj:ts disposition, det afsedda ändamålet skall kunna vinnas.

Herr Bruhn: Jag beklagar, om, såsom chefen för Sjöförsvarsdepartementet nyss förklarade, ett bifall till mitt förslag skulle vara ungefär detsamma som ett afslag å sjelfva saken. Så har åtminstone icke jag tänkt mig det.

Herr Sjöministern nämnde vidare, att föreståndaren för den ifrågasatta byrån skulle sysselsätta sig nästan uteslutande med nautiska förhållanden, För min del kan jag icke fatta, att uteslutande nautiska förhållanden kunna sysselsätta honom, utan att han måste taga i ganska vidsträckt betraktande äfven de meteorologiska i allmänhet. Från denna synpunkt kan jag således icke finna, att några olägenheter skulle uppstå, om, i stället för anställande af en särskild person vid en *egen byrå*, på sätt nu föreslagits, en person med nödiga insigter i sjömansyrket anställdes, såsom t. ex. amanuens eller föreståndare, för en *nautisk afdelning* i den meteorologiska centralanstalten. Jag tror tvärtom, att en sådan sammanslagning skulle betydligt underlätta samverkan mellan båda verken, hvilken samverkan icke någon påstått kunna undvaras.

Herr Sjöministern yttrade äfven, att, för att vinna något resultat af dessa observationer, det vore nödvändigt, att den nautiska byrån hade ombud i landsorten för observationers anställande. Alldeles enahanda är förhållandet med den meteorologiska centralanstalten. Ty den meteorologiska vetenskapen är grundad på iakttagelser; och för att dessa iakttagelser skola lemna något resultat, måste så många sådana som möjligt sammanföras och jemföras. Iakttagelser på ett ställe, det må nu vara i Stockholm eller annorstädes, betyda föga eller intet; det är blott sammanföring och jemförande af ett flertal sådana, som gifva resultat.

Hvad slutligen angår de af Stats-Utskottets vice ordförande gjorda anmärkningarne mot mitt förslag, så får jag bekänna, att jag icke med tillräcklig uppmärksamhet åhörde desamma. Det tycktes mig dock, som om han frågade, huruvida man kunde tro, att en person kunde vara i Stockholm och uträtta allt detta. Jag har icke kunnat finna, att något annat, än att förlägga denna byrå i Stockholm, ifrågasatts; men då jag icke riktigt uppfattade hans yttrande, vill jag ej vidare inlåta mig i besvarande deraf.

Jag ber slutligen att få förändra mitt förra yrkande derhän, att jag yrkar punktens återremitterande till Utskottet i förut angifvet syfte.

Herr Jöns Pehrsson: Det är naturligt, att jag icke kan begripa denna fråga i sin helhet, men det förefaller mig dock, som att dessa båda anstalter, den meteorologiska och den nautisk-meteorologiska, skulle vara på något sätt beslägtade med hvarandra. Tänkbart är åtminstone, att med iakttagelser på väder och vind på landet skall vara ungefär enahanda förhållande som med dylika iakttagelser på sjön. Jag föreställer mig också, att en seglare på världshafvet icke alltid är i tillfälle att ögonblickligt

på telegraf hemsända de iakttagelser, han der verkställer, till anstaltens föreståndare, för att af denne användas vid berättelsernas utfärdande, utan att dertill måste åtgå någon tid; och vid sådant förhållande är det troligt, att den föreslagna anstalten icke kan för sjöfarten medföra den stora nytta, man här förespeglat oss. Jag anser fördenskull det af en talare på hallandsbanken framställda förslaget vara ganska beaktansvärdt, och att Kammaren mycket väl kan antaga detsamma.

Det var dock icke så mycket i afsigt att förorda bifall till Herr Bruhns förslag, som jag begärde ordet. Jag föranleddes dertill fastmera af en annan talares yttrande, att han tyckte detta Kongl. Maj:ts förslag vara ett af de bästa regeringen framställt. Vi hafva nu emellertid snart behandlat 6 hufvudtitlar, och såvidt jag kunnat finna, har det icke varit i mer än två eller tre särskilda fall, som denne talare varit obenäget stämd mot regeringens förslag, hvaraf framgår, att han anser, snart sagdt, allt. hvad regeringen föreslår, vara godt och nyttigt och af beskaffenhet att böra af Riksdagen antagas. Och då det förut i många fall visat sig, att hans vilja är nästan allsmäktig i Kammaren, lär han väl äfven denna gång få sin vilja fram. Jag minnes dock en tid, då förhållandet med denne talare var helt annorlunda.

För min del ansluter jag mig till Herr Bruhns förslag, hvarmed ändamålet, enligt mitt förmenande, mycket väl kan vinnas. Och är förhållandet sådant, att Sjökarteverket lämpligast kan hafva detta bestyr om hand, så torde chefen för detta verk, hvilken sannolikt icke har särdeles brådtom med sina öfriga göromål, kunna åtaga sig äfven bestyret med utarbetandet af dessa iakttagelser, i den mån de från de sjöfarande inkomma, hvilket icke kan ske i hast, utan så småningom.

Jag yrkar således bifall till Herr Bruhns framställning.

Herr Liss Olof Larsson: Stats-Utskottets vice ordförande yttrade nyss, att när reservanten mot denna punkt fått något i sitt hufvud, så sitter det fast der. Jag medgifver, att hvad jag en gång fått i mitt hufvud, sitter nog kvar der, tills jag fått höra några bättre skäl än dem, som nu blifvit framlagda emot min åsigt, ty genom dem har icke på minsta sätt min förut fattade öfvertygelse i denna fråga blifvit rubbad.

Oaktadt det skulle kunna tyckas, som denna fråga nu vore tillräckligt utredd, finner man dock af Herr Keys anförande, att så icke måtte vara fallet. Denne talare yttrade nemligen, att det vore meningen att anställa observationer på fartyg, som gå på Östersjön samt på sådana som gå på långt aflägsna farvatten, och tillade dervid den frågan: kan någon tro, att en tjänsteman, som bor i Stockholm, kan verkställa dessa observationer. Det tyckes således, att Herr Key fått den uppfattningen af frågan, att dessa observationer skulle göras af en byrå, som skulle kunna vara allestädes närvarande både till lands och sjös. Meningen med denna byrå lärer väl dock icke vara någon annan, än att dess tjänsteman skall sitta på sitt embetsrum och sköta sin be-

*Omanslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)*

Om anslag för en nautisk-meteorologisk byrå.
(Forts.)

fattning samt mottaga från olika håll de iakttagelser, som äro gjorda af andra. Mycken klarhet i frågan står således icke att hemta från nu pågående diskussion.

En talare på stockholmsbanken yttrade, att det vore nödigt att inrätta en nautisk-meteorologisk byrå, derföre att det borde vara en sjöman, som skulle sköta denna anstalt. Jag får här emot göra samma invändning som nyss, eller att det icke är meningen att tjänstemannen vid en sådan anstalt skall uppehålla sig på sjön, utan — man må nu derom säga hvad man vill — den vetenskapsman, om hvilken nu är fråga, bör hafva sin varelse på land och icke på sjön.

Man säger vidare, att vetenskapen gått framåt på senare tiden och att man derföre bör inrätta ifrågakommande byrå. Ja, det är väl sant, att vetenskapen alltjemt går framåt, men icke tror jag, att den under det senast förflutna året tagit ett sådant jättesteg framåt, att, sedan Riksdagen i fjor uppfört å ordinarie stat anslag till en meteorologisk inrättning, man nu genast ett år derefter måste anvisa ett nytt anslag till en ytterligare sådan byrå på ordinarie stat. Om så vore fallet, skulle man, för att med jemna steg kunna följa den meteorologiska vetenskapens alltjemt fortgående snabba utveckling, nödgas hvarje år inrätta nya meteorologiska anstalter.

I mitt förra yttrande nämnde jag, att den nuvarande meteorologiska anstalten icke uppfylde sitt ändamål. Jag skulle icke hafva vågat framkomma med ett sådant påstående, om jag ej hemtat anledning dertill af Bil. 4, sid. 69 till den Kongl. propositionen, hvilken jag i mitt förra yttrande återopade, och hvarst man bland annat läser följande: "komiterade hafva med klar uppfattning af den bristande ledning och sammanhållning, som varit orsak att Sveriges medverkan till den nautiska meteorologien varit vida ofullkomligare än den kunnat och bort under andra förhållanden vara". Det har således varit brist på sammanhållning, som gjort att denna anstalt icke uppfyllt sitt ändamål. På följande sida af samma bilaga heter det, att, om icke Riksdagen nu beviljar ett nytt anslag till en särskild inrättning med här ifrågakomna uppgift, skall den nuvarande anstalten "fortfarande komma att blifva af lika ringa värde som hittills". Ja, nu säger man, att denna anstalt hittills varit af ganska ringa värde; men läser man Kongl. Maj:ts proposition i samma ämne för i fjor, finner man, att den redan då ansågs hafva så stort värde, att anslaget till densamma borde uppföras på ordinarie stat. Nu åter, sedan detta blifvit beviljadt, kommer man och säger, att den är af ringa värde. Jag vågar hemställa till en hvar, som läser dylika officiella yttranden, om han icke skall blifva något tveksam om, huru med denna sak må förhålla sig. Jag skulle för min del icke hafva något emot att biträda Herr Bruhns förslag, så vida detsamma numera grundlagsenligt kan blifva föremål för proposition. Men då jag är tveksam derom, och han dessutom nyss återtagit sitt förslag, samt en återremiss till ingenting tjenar, enär Första Kammarerna redan fattat beslut i ämnet,

så kan jag icke annat än fortfarande yrka afslag å denna punkt, öfvertygad om, att Kongl. Maj:t icke skall uraktlåta att nästa år inkomma till Riksdagen med en ny och ytterligare utredning i ämnet, som skall visa, att man antingen med den nuvarande meteorologiska anstalten kan uppnå det åsyftade målet, eller ock att det blifver alldeles nödvändigt att för ändamålets vinnande upprätta två eller måhända flera sådana byråer. Det lärer väl icke stå så för lifvet, att man icke kan dröja ännu ett år med att fatta ett definitivt beslut i frågan.

(Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)

På dessa skäl yrkar jag för närvarande afslag å denna punkt.

Herr Jöns Pehrsson: Då man nu fäst min uppmärksamhet derpå, att Herr Bruhn återtagit sitt förslag och i dess ställe yrkat återremiss, får jag nämna, att jag, som i mitt förra anförande slöt mig till Herr Brubns förslag, nu icke vill vara med om hans senaste yrkande om återremiss. Skulle nemligen Kam-maren besluta sig för en återremiss, så blefve, då Första Kam-maren redan fattat beslut i frågan, följden af en sådan åtgärd endast den, att ärendet komme tillbaka från Utskottet med an-modan till denna Kammare att i ämnet fatta beslut. Vid sådant förhållande afstår jag från mitt förra yrkande och förenar mig uti talarens på dalabänken yrkande om rent afslag. Jag tror nemligen, att denna fråga, liksom många andra, kan tåla vid en närmare utredning; och möjligen kan då regeringen slutligen komma att inse, att det icke behöfves mer än *en* meteorologisk byrå.

Frågan är icke heller af större vikt, än att den gerna kan anstå till nästa riksdag. Man har under tiden tillfälle att närmare utreda, hvad som är bäst att göra. Jag tror ej sjöfarten kan lida på detta. Det finnes så många andra utvägar att få kännedom om hvad som försiggår på hafvet, att vi gerna kunna vänta till nästa riksdag med att gifva penningar till den i fråga-satta byrån.

Jag yrkar således rent afslag.

Herr Strömberg: Med synnerligt nöje har jag hört det sakrika föredrag i detta ämne, som Herr Bruhn hållit och jag är tacksam för de upplysningar han meddelat. Dock måste jag i ett enda fall afvika från det resultat, hvartill den ärade talaren kom, då han yttrade sig om de observationer, som kunna komma att insamlas öfver hela jordens rund af utevarande fartyg. Då han dervid yttrade, att sammanfattningen och ordnandet af alla dessa materialier skulle vara en så särdeles lätt sak, så fruktar jag, att han misstagit sig. Så vidt jag har mig bekant, skola från dessa fartyg anställas observationer icke allenast med barometern och termometern, utan dessa skola äfven omfatta mätning af vindens styrka och riktning, iakttagelser angående nederbörden, magne-tiska observationer m. m., hvartill kommer undersökningar af vattnets temperatur, hafsströmmarne, tillfälligtvis framträdande naturfenomen o. s. v. När nu observationer och anteckningar i alla dessa ämnen komma till byrån från hundratals fartyg, hvilka

Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)

navigera i fjerran trakter, och derstädes skola ordnas, samt byrån dessutom skall handhafva bestyret med dylika observationer vid våra egna kuster, så tror jag, att de åligganden, hvilka skola anförtros åt tjänstemännen å byrån, komma att taga alla deras krafter i anspråk. Jag anhåller på grund häraf att få tillstyrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Friherre Leijonhufvud: Jag har med lifligt deltagande följt och glädt mig åt det intresse för saken, som jag funnit hos flera talare, hvilka här uppträdt. och jag skulle kanske vara benägen att böja mig för deras uppfattning och auktoritet, i händelse det icke finnes en annan auktoritet, som jag ovilkorligen måste ställa framför deras — jag menar vår Vetenskaps-akademi. Akademien har i sitt uti bilagan N:o 4 refererade utlåtande angående den här ifrågasatta nya vetenskapliga institutionen bland annat yttrat, "att komiterade med klar uppfattning af den bristande ledning och sammanhållning, som varit orsak att Sveriges medverkan till den nautiska meteorologien varit vida ofullkomligare än den kunnat och bort under andra förhållanden vara, välbetänkt gjort till sin hufvuduppgift att söka bilda ett organ, som vore i stånd att vid lif vidmakthålla en verksamhet, hvilken, rätt ordnad, lofvade vigtiga resultat både för sjöfarten och den meteorologiska vetenskapen, men som förutsatte samverkan af vidt spridda arbetskrafter; att den organisation komiterade föreslagit för den nautiska meteorologiens upplifvande och framtida utveckling i Sverige vore så väl i allmänhet som i sina detaljer så väl grundad och så ändamålsenlig, att akademien icke kunde annat än på det lifligaste önska framgång åt förslaget;" Det synes mig som om den utredning, som åstundas, här vore funnen. Mig veterligen finnes ingen annan auktoritet, som man i denna sak kan hålla sig till med mera förtroende, än just Vetenskaps-akademien, hvars yttrande jag nu citerat. Dessutom har chefen för Sjökarteverket instämt uti, och chefen för Lotsverket uttalat enahanda åsigtter som Vetenskaps-akademien samt till slut Kongl. Maj:t, efter inhemtande af Statsrådets tankar i frågan, framlagt proposition i ämnet. För min del synes mig allt detta innefatta en tillfyllestgörande utredning om nyttan och nödvändigheten af den i ifrågasatta nya institutionen, och om jag lägger i vågskålen, å ena sidan regeringens af Vetenskaps-akademien och af Stats-Utskottet tillstyrkta förslag och å andra sidan de skäl, som af flera talare blifvit framställda mot detta förslag, i synnerhet hvad talaren på hallandsbänken yttrat, så stannar ovilkorligen öfvervigten på den förra sidan.

Hvad sjelfva saken beträffar, vill jag påminna, hurusom för omkring 40 år sedan ett svenskt örlogsfartyg förliste på den jutländska kusten. Chefen var en utmärkt sjöman, allmänt erkänd såsom en af våra skickligaste navigörer och sedermera en längre tid chef för Sjöförsvars-departementet. Det blef naturligtvis undersökning och krigsrätt, dervid man icke kunde upptäcka något annat skäl än *outrredda naturkrafter*. Annu i denna dag

inträffa dylika fall, och mången duglig fartygschef skall säkert på samvete försäkra, att de olyckor, som träffat hans fartyg på de svenska kusterna, härleda sig af outredda naturkrafter. Man känner ännu icke, huru vattnen löpa, men äfven dessa rörelser i naturen måste följa vissa lagar, ehuru vi icke känna dem. Jag tror, att denna omständighet borde vara tillräckligt talande för att bestämma oss, att nu anvisa lön åt *en* med hithörande förhållanden förtrogen person, som skulle samla och fruktbar göra de insamlade observationerna. Det är nemligen här endast fråga om *en* enda tjänsteman vid byrån.

*Om anslag för
en nautisk-
meteorologisk
byrå.
(Forts.)*

Jag kan således icke biträda vare sig yrkandet på återremiss eller afslag, utan anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Propositioner gäfvos, enligt de meningar som förekommit, dels på bifall, dels på afslag, dels ock på återremiss, och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förstnämnda meningen. Som votering likväl begärdes, blef, efter det till kontraposition antagits yrkandet på afslag, en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

“Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 19:de punkten af utlåtandet i N:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan“.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 87 ja mot 64 nej; och hade alltså Utskottets hemställan bifallits.

Punkten 20.

Blef äfven bifallen.

Punkten 21.

Utskottet hade i anledning af Kongl. Maj:ts framställning om anvisande af 2,000,000 kronor till krigsfartygsmateriel, hemställt: *Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.*

“att Riksdagen, jemte förklarande, att Riksdagen fortfarande anser större och dyrbarare fartygscerter, än som kunna med ett års anslag fullbordas, för närvarande icke böra påbörjas, må till krigsfartygsmateriel anvisa för år 1878 ett extra anslag af 1,700,000 kronor.“

Herr Bruhn anförde: Det är med en viss tillfredsställelse

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

Jag funnit, att de af mig vid remissen af statsverkspropositionen yttrade åsichter derom, att Herr Statsrådets och Chefens för Sjöförsvarsdepartementet i bilagan till den Kongl. propositionen hafda uttalanden gäfvit anledning att antaga att tankarne på ramfartygs anskaffande under den närmaste framtiden icke blifvit öfvergifna, delats af Stats-Utskottet. Utskottet har nemligen funnit sig föranlåtet föreslå, att Riksdagen i ännu bestämdare ordalag, än föregående Riksdag begagnat, måtte såsom sin åsigt uttala, att större och dyrbarare fartyg än sådana, som kunna med ett års anslag fullbordas, icke för närvarande borde påbörjas. Man må hysa hvilka åsichter som helst om det framtida ordnandet af vårt sjöförsvar, visst är, att närvarande tidpunkt icke lämpar sig till ett beträdande af denna nya väg. Den oerhörda kostnad, som anskaffandet af blott ett enda första klassens fartyg kräfver, sjövapnets snabba utveckling i närvarande tid och denna täflan mellan pansaret och kanonen, som, trots den sistnämndes nuvarande öfverlägsenhet, ännu icke torde vara afslutad, allt manar ett litet folk, med ringa kapitaltillgång, att varsamt beträda en väg, der hvarje steg måste köpas med millioner och der målet ständigt blott hägrar i fjerran, utan att någonsin uppnås. Nekas kan dock icke, att vårt hafomflutna läge, vårt folklyne och vår begränsade tillgång på manskap mana oss att i ett starkt sjöförsvar söka vårt värn. Det är blott en omständighet, som med en oemotståndlig kraft stöter oss tillbaka från denna för oss annars så naturliga väg. Denna omständighet är bristen på kapital. Funnes icke denna i en så betänkelig grad, så skulle jag och, jag är öfvertygad derom, mången med mig med nöje medverka till ett återförande af den ärorika tid, då den svenska flaggan stolt och segerrikt herskade på Östersjön; vårt försvar vore derigenom ordnad och vår sjelfständighet betryggad. Men detta är en penningefråga och, ty värr, endast en penningefråga, och i den striden ligga vi ohjelpigen under för våra rikare grannar.

Oaktadt sålunda så många skäl tala för en utveckling af vårt sjövapen, kan jag för det närvarande icke annat, än råda till en viss försigtighet i detta afseende på de skäl, jag förut antydte. Det kan dock icke falla mig in att på något sätt underskatta värdet af vårt sjövapens ordnande på ett efter våra förhållanden lämpligt sätt.

Ehuru skäl verkligen förefinnas till att i den nu föreslagna summan yrka nedsättning — jag nämnde dessa skäl vid remissen af den Kongl. propositionen, de erkändes då och jag tror mig icke nu behöfva åter upprepa dem — vill jag dock icke göra något sådant yrkande, utan biträder jag Utskottets förslag.

Herr Hæggström: Jag, liksom sannolikt flertalet i denna Kammare, är Stats-Utskottet tacksam för att det ytterligare betonat att Riksdagen icke vill för närvarande inlåta sig på bygande af de kostsamma ramfartygen och att Utskottet just i klämman tydligt och klart inlagt detta, så att den eller de, som icke ansett att förra Riksdagen nog tydligt uttalat sin vilja i

detta fall, nu måtte på ett afgörande sätt derom blifva öfvertygade.

Stats-Utskottet har också gjort nedsättning i det anslag Kongl. Maj:t begärt. Som bekant, har Kongl. Maj:t äskat 2,000,000 kronor, hvilka Stats-Utskottet har nedsatt med 300,000 kronor. Jag vet icke, hvilket skäl som bestämt Utskottet att stanna vid en så obetydlig nedprutning som 300,000 kronor. Ty, om jag icke är illa underrättad, så har det förra året beviljade *extra* anslaget på 1,700,000 kronor ännu icke blifvit användt, och dessutom hafva vi, som bekant, det *ordinarie* anslaget till flottans nybyggnad och underhåll på i det närmaste 1,000,000, hvilket gör ett sammanlagdt belopp af 2,700,000 kronor. Enligt de upplysningar jag förskaffat mig är äfven någon del af detta sist nämnda anslag i behåll och kan sålunda användas. Kongl. Maj:t begär detta oaktadt 2,000,000 kronor för byggande af nya fartyg. Riksdagen har sagt, att den icke vill veta af dessa dyra fartyg å 4,000,000 kronor stycket, utan lemnat penningar till anskaffning af "sådan sjökrigsmateriel, hvars behöflighet och lämplighet för vårt land redan vunnit erkännande". I fjor omtalade Kongl. Maj:t, hvad slags fartyg Kongl. Maj:t för sin del önskade: 6 ramfartyg å 4,000,000 kronor, 20 pansarbåtar å 350,000, 4 minfartyg å 580,000, 20 opansrade kanonbåtar å 400,000 och 5 öfningsfartyg å 1,700,000 kronor, förutom chefsfartyg och minbåtar m. m. Hvad öfningsfartygen beträffar, torde deras antal kunna betydligt reduceras. Ty, såsom vi erinra oss, voro dessa fem fartyg å 1,700,000 kronor hufvudsakligen afsedda att öfva det befäl och manskap, som erfordrades för de der mycket omtalade ramfartygen. Men då Riksdagen förklarar, att den ej vill hafva några ramfartyg, förmodar jag, att dessa öfningsfartyg kunna till antalet betydligt inskränkas, och, då inga ramfartyg komma att byggas, kan också en betydlig nedsättning i anslaget göras.

Om jag har rätt deri, att det extra anslaget å 1,700,000 kronor, och måhända äfven något af det ordinarie anslaget, icke är användt i detta nu och icke *kan* användas under 1878, så frågar jag: kan det vid en tidpunkt, då landets tillgångar tagas så mycket i anspråk för andra stora ändamål, vara lämpligt att lägga så stora summor på hög och ändå begära så mycket mera? Säger någon, att beloppet behöfves för flottan, så ber jag att få i Herrarnes minne återkalla, hvad under det senaste tioalet af år blifvit till flottan anslaget. Under åren 1868—1877 hafva vi till krigsfartygs byggnad användt i rundt tal 6,750,000 kronor, beviljade såsom extra anslag, och dessutom för samma ändamål å ordinarie stat till flottans nybyggnad och underhåll anvisat i rundt tal 8,750,000 kronor, således tillsammans i rundt tal 15 $\frac{1}{2}$ millioner kronor. Deraf synes, att Riksdagen ingalunda varit likgiltig för flottan, utan tvärtom med frikostig hand anslagit medel för detta ändamål, och jag tror för den skull, att det icke kan anses alltför ohemult, om Riksdagen, då oanvända medel finnas disponibla, ifrågasätter en nedprutning af det nu begärda anslaget. Ofta nog anställas gemensamma voteringar om obetydliga summor

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

Om anslag till krigsfartygs-materiel.
(Forts.)

på några tusen kronor för att söka göra besparingar; men då det, som här, går löst på millioner, då är lusten att spara ej alltid så stor, som den borde vara. Det må därför ursäktas mig om jag uttrycker den tanke, att denna anslagspost gått lätt nog igenom i Stats-Utskottet. Mig förefaller det, som om Utskottet med fog kunnat säga, att, då det förut beviljade extra anslaget ännu icke blifvit användt och äfven disponibla tillgångar finnas å det ordinarie anslaget, det icke erfordrades något anslag alls för år 1878, utan att det vore nog med hvad som funnes. Så långt vill jag likväl icke gå, utan inskränker mig till att hos Herr Talmannen anhålla om proposition å bifall på Utskottets förslag med den ändring deri, att beloppet 1,700,000 nedsättes till 1,000,000 kronor.

Herr Lindmark: Jag skall vara mycket kort, för att icke åter uppväcka dessa heta flottstrider, som förut förekommit i denna Kammare. Jag kan emellertid icke annat än uttrycka min förvåning deröfver, att den talare, som först hade ordet, slöt med att biträda Utskottets förslag, och jag trodde därför också, att den andre talaren i ordningen skulle göra detsamma, men han framkom med ett yrkande om nedsättning i det af Utskottet föreslagna anslagsbelopp.

För min del har jag begärt ordet för att yrka, att de i klämman till förevarande punkt insatta orden: "jemte förklarande, att Riksdagen fortfarande anser större och dyrbarare fartygscerter, än som kunna med ett års anslag fullbordas, för närvarande icke böra påbörjas", måtte utstrykas. Det är tydligt, att man icke med ett anslag af 1,700,000 kronor kan begynna bygga större och dyrbarare fartyg, och mellanmeningen står därför utan allt ändamål. Jag tror det vara riktigt af Riksdagen, att icke taga på sitt ansvar — bestämmandet af hvilka fartygscerter man bör bygga, och då det under närvarande förhållanden, såsom jag sagt, icke finnes skäl till farhågor för att de stora rammarne skola realiseras, så får jag yrka, att de af mig anmärkta orden måtte utgå.

Herr Strömberg: Mina åsigter i nu förevarande fråga torde för dem, som tagit någon kännedom om densammas behandling under förlidit års riksdag, icke vara obekanta, och jag vill därför icke upptaga Kammarens dyrbara tid med ett upprepande af, hvad jag då yttrade. Jag skall blott anhålla, att få göra några korta anmärkningar vid Stats-Utskottets förevarande utlåtande rörande denna punkt.

Ser man på den motivering, som inleder Utskottets här gjorda hemställan, så finner man, att Stats-Utskottet nästan ord för ord återkommit till den motivering, som utgjorde grunden för dess utlåtande af den 12 April 1876 och med anledning deraf, yttras i Utskottets nu afgifna betänkande, att de skäl kvarstå, som föranledde Utskottet att afstyrka det af Kongl. Maj:t då begärda högre anslaget till krigsfartygs-materiel. Men, mine Herrar! kvarstå skälen för detta afslag, så kvarstå äfven *motskäl*en. Jag

tror, att minoriteten inom Kammaren icke funnit sig öfverbevisad af de skäl, som af majoriteten då framlades; åtminstone qvarstår *det* skäl, som aldrig torde kunna vederläggas, att Sverige, såsom ett hafomflutet land, måste, om det vill behålla sin sjelfständighet, tillse, att sjöförsvaret blir så starkt som möjligt och framför allt mycket starkare, än det nu är. Måhända kommer vårt *landtjörsvär* ännu i åratal, ja, kanske i årtionden att kämpa med de svårigheter, som hittills hindrat lösningen af dit hörande problem. Det synes mig därför vara för representationen så mycket angelägnare, ja en samvetssak, att i afseende på vårt sjöförsvär söka begagna alla möjliga tillfällen och anledningar, som erbjuda sig, för ett framåtskridande. Jag tror mig kunna uttala detta jemyväl såsom tolk för en opinion, som jag tror vara mera utbredd i landet, än man i allmänhet vill erkänna, och som allt mer börjar inse nödvändigheten af ett starkt och kraftigt sjöförsvär för att, i händelse af krig göra tjänst såsom skydd för ett väl ordnad och fördeladt minväsende och såsom stöd för de i närheten af kusten opererande landtarméerna. Jag anser tiden äfven vara lämpliga att uttala denna åsigt, då jag i dag hört en värd ledamot i Stats-Utskottet yttra, att det "snart torde komma på *dagordningen att bortvotera hela vårt sjöförsvär*." och kasta alltsammans öfver bord. Så långt har visserligen Stats-Utskottet icke gått, men det har funnit det vara angeläget, att ännu hårdare tilldraga de band, som snoddes redan vid förra riksdagen, till hämmande af regeringens beslutande- och handlingsfrihet i detta fall. Mot detta förfarande af Stats-Utskottet är det nu, som jag ber att få nedlägga min ödmjuka gensaga. Jag böjer mig visserligen för Stats-Utskottets politiska vishet och ekonomiska klokhet, men denna senare påminner mig likväl mycket om den man, som gjorde till princip för *sin* ekonomi att *nyttja hvad han hade*, men aldrig tillät sig att skaffa sig något bättre eller ändamålsenligare. Hvad konsekvenserna af en sådan åsigt, tillämpad på vårt försvar, vare sig till lands eller sjös, skall blifva, är lätt att finna.

Jag inskränker mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af två millioner kronor till ifrågavarande ändamål, utan alla restriktioner.

Herr Gumælius: Herr Talman! Den föregående ärade talaren på stockholmsbänken, sade nyss, att de två talare, som här först uppträdde i denna fråga, yttrade sig i en sådan rättning, att han trodde, att de ämnade förorda Stats-Utskottets förslag samt att han blef mycket öfverraskad, då så ej skedde. Sjelf ville han emellertid icke fullständigt instämma i detsamma, utan ville först hafva bort en mellanmening i sjelfva klämman, emedan han ansåg, att denna mellanmening, denna spärrhake icke behöfdes der. Om man än vore af den mening, att denna icke just behöfver stå der, lär den ärade talaren väl dock få lof att medgifva, att den icke kan skada, och äfven om man i likhet med honom icke befarar, att dessa medel, om hvilka nu är fråga, skola användas till andra ändamål än Stats-Utskottet afsett, bör

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts).

man väl ändå ej hafva något emot, att orden stå qvar, om andra anse dem helt behöfliga. För min del tror jag, att denna hake bör finnas, och jag finner också, att Utskottet tillräckligt motiverat orsaken dertill.

På sätt och vis har jag att i denna fråga framföra en helsing till Svenska Riksdagen från en man, som tvifvelsutän kan anses såsom auktoritet i dylika frågor, som den nu föreliggande, enär det sjövapen, som hans snille skapat, hufvudsakligen afgjorde senare tidens mest blodiga krig, jag menar vår frejdade landsman på andra sidan Atlanten, John Ericsson.

Vid ett personligt sammanträffande med honom, hörde jag honom i denna fråga just utveckla den åsigten, att en sådan hake, som Utskottet föreslagit, vore högst behöflig. Han stälde till mig och öfriga svenskar, som för tillfället voro närvarande, den frågan, huruvida, om Sverige ansåge sig hafva 24 millioner kronor att offra på skaffande af nya fartyg och stärkande af vårt sjöförsvär, vi icke kunde tycka, att för ett land med Sveriges läge, naturförhållanden och tillgångar det skulle vara lämpligare att hellre lägga sig till med 40 fartyg, som kunde bära en eller två kanoner eller tjenstgöra såsom minbåtar, för i medeltal 600,000 kronor stycket än att skaffa sig sex ramfartyg för i medeltal 4 millioner kronor stycket. Det är helt naturligt, att det icke stannar vid dessa 24 millioner, utan att man får öka denna summa, för att till de stora fartygen skaffa lämplig stab, då man också i detta fall får flera fartyg, men för större summa. Med den känedom nämnde vår landsman har om fartyg, krafter och maskiner samt om Sveriges behof, fann han de mindre fartygen vara tillräckliga för oss. För öfrigt lära ju, enligt åtskillige sakkunniges omdöme, dessa ramfartyg, om än kraftiga, dock icke för 4 millioner stycket kunna blifva så kraftiga, att de stå i jemnhöjd med vår tids fordringar på större krigsfartyg, och detta så mycket mindre, som de antagligen blifva gammalmodiga, redan innan de blifvit färdiga. Vår landsman i Amerika tillade bland annat den erinran, att, då dessa ramfartyg hade till uppgift, att uppsöka fienden, denne kunde afvakta rammen med sin bagge och sedan på nära håll låta ett litet fartyg, ett af dessa, som kosta kanske en half million, med sina minor sänka detta stora fartyg.

På grund af de skäl, den ärade representant från Norrland, som nyss hade ordet, anfört, skulle jag för min del visst icke hafva något emot och alldeles icke anse för olämpligt att nedsätta beloppet under det af Stats-Utskottet föreslagna, helst det vid förra riksdagen till samma ändamål beviljade anslag, ännu icke lärt hafva blifvit användt; men då jag nyss hört, att anslaget redan blifvit beviljad i Första Kammaren och i alla händelser väl torde komma att godkännas, åtminstone i gemensam votering, tillåter jag mig att helt enkelt yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Key: Återigen hafva anmärkningar rigtats mot Stats-Utskottet från den sida, som vanligen icke kan finna sig belåten

med några modifikationer i ett Kongl. Maj:ts förslag. En ärad talare här midt öfver tycktes vilja i klump underkänna alla de skäl, Stats-Utskottet anfört så väl i fjor som i år.

Jag vill icke ingå, hvarken i något försvar eller i någon närmare utveckling af de skäl, som i år föranledt Stats-Utskottets framställning, emedan Utskottet ganska öppet och bestämdt andtydt dem i sin motivering, hvilken Herrarne litet hvar, förmodar jag, har läst; men till alla de skäl, som både i fjor och i år anförts, ber jag att ytterligare få lägga några icke ovigtiga.

En ärad talare från Örebro anförde nyss en stor auktoritet. Jag skall bedja att få nämna en annan. I "Revue des deux Mondes" för den 1 Januari i år står en ytterst intressant artikel af vice amiralen V. Touchard med öfverskrift: "La défense des frontières maritimes", hvilket torde i korthet kunna öfvesättas med: "om kustförsvaret". Nämnde författare säger der: "I denna pansarfartygens tid, då ett enda af dessa kostar ej mindre än 15 millioner francs, äro sjöstaten af andra ordningen ("les marines secondaires") bestämda till ett oundvikligt tillbakaträdande ("effacement inévitable"). Det är nu endast de stora och rika staterna, som kunna tillåta sig öfverflödet af dessa dyrbara krigsmaskiner. Danmark och Sverige hafva icke kunnat undgå denna konsekvens. Är det för dem en lycka? Är det en olycka? framtiden skall säga oss det".

Så yttrade sig en fransk amiral i en vetenskaplig uppsats om kustförsvaret i olika länder och äfven om vårt. Jag tror, att detta kan få gälla såsom ett skäl för den ärade talaren, och uppväga till och med hans egen auktoritet, äfven om han icke finner för godt att godkänna något enda af de skäl, Utskottet anfört.

Hvad sjelfva anslagsbeloppet beträffar, så tror jag, att man alltför väl kunde nedsätta detsamma, då anslaget för 1877, så vidt jag fattat rätt, ännu icke är disponerad, men deremot möter ett hinder, hvarpå jag vill fästa uppmärksamhet. Stats-Utskottet har nemligen föreslagit, "att Riksdagen, jemte förklarande att Riksdagen fortfarande anser större och dyrbarare fartygscerter, än som kunna med ett års anslag fullbordas, för närvarande icke böra påbörjas, må till krigsfartygsmateriel anvisa för år 1878 ett extra anslag af 1,700,000 kronor". Om nu detta belopp skulle nedsättas, så kan icke ett fartyg byggas, som kostar så mycket som 1,700,000 kronor, d. v. s. inga "öfningsfartyg"; om det nedsattes till en half million, kunna inga "minifartyg" byggas, och om det nedsattes till några hundra tusen, så kunna inga "opansrade större kanonbåtar" byggas. Då jag emellertid icke vill för min del biträda någon så beskaffad åsigt, som att man antingen uteslutande skulle bygga småbåtar eller ock bygga ofantligt dyra pansarfartyg, man må kalla dem rammar eller hvad som helst, så tror jag, att man gör klokast i att bifalla det förslag, Utskottet framställt, ty om man nedsätter anslaget, inskränker man, som sagdt, allför mycket de olika certer af fartyg, inom hvilka Regeringen har att välja. Bevilja vi deremot det belopp, som

Omanslag till krigsfartygs-materiel.
(Forts.)

Stats-Utskottet föreslagit, eller 1,700,000 kr., så har Kongl. Maj:t full valfrihet mellan alla certer i Herr Sjöministerns fjorårsplan med undantag blott af rammfartygen.

Detta är ett skäl, som jag tror hvar och en måste erkänna vara hållbart, och då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, tillåter jag mig hos denna Kammare äfven anhålla om bifall dertill.

Chefen för Kongl. Sjöförsvars-departementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Den talare, som här yrkat nedsättning i det af Utskottet föreslagna belopp till byggande af krigsfartyg, har såsom skäl för detta sitt yrkande anfört, att det för innevarande år för enahanda ändamål anvisade extra anslag icke skulle ännu hafva blifvit för sitt ändamål användt och att äfven en del af 1877 års ordinarie anslag till flottans nybyggnad och underhåll ännu skulle finnas disponibelt. Redan vid remissen af Kongl. Maj:ts nädiga proposition om statsverkets tillstånd och behof tog jag mig friheten att inför Kammaren anföra skälet, hvarför 1877 års extra anslag ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t disponerad. Detta skäl var att, med afseende å det vilkor Riksdagen fäst vid anslagets beviljande, man ansett det vara nödigt att tillse, huruvida några förändringar kunde vara önskvärda å de fartygs-certer, som för närvarande byggas, och att för sådant ändamål det uppdragits åt flottans militäriska och tekniska myndigheter att afgifva utlåtande och förslag. Efter hvad jag tror mig veta, är detta utlåtande att inom ganska kort tid förvänta, och så snart det inkommit torde det äfven vara antagligt, att Kongl. Maj:t fattar beslut om anslagets disponerande.

Beträffande åter det ordinarie anslaget för innevarande år, så är detta redan disponerad intill sista öret. Väl kan det hända att något öfverskott kan komma att uppstå, men det blir då i alla fall så obetydligt att derpå icke är något att räkna för nybyggnad.

Hvad nu sjelfva hufvudfrågan beträffar, så lär den väl icke kunna vinna sin lösning förr än representationen med fullt klara och tydliga ord uttalat, hvad representationen i detta hänseende önskar. Vill man uppnå det mål, som jag för min del anser vara för vårt sjöförsvar det enda rätta — att vi nemligen icke allenast böra söka hindra en fiendtlig flotta att inlöpa i våra förnämsta hamnar, utan äfven i stånd att med någorlunda styrka och eftertryck uppträda på hvilken punkt som helst af våra kuster för att, om icke omöjliggöra, åtminstone fördröja en fiendtlig landstigning och på detta sätt bereda tid för mobiliseringen af vår armé — om, säger jag, denna min åsigt om det mål, vi böra med vårt sjöförsvar afse, delas af representationen, — och att så är förhållandet har jag trott mig kunna sluta af ordalagen i förra Riksdagens uttalande derom, att den af mig då framlagda planen till ordnandet af vårt sjöförsvar stode i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de åsikter som af nästföregående Riksdag i detta ämne uttalats, — då blir den andra frågan, huru skola vi kunna

nå detta mål; det tyckes vara härom, som man har svårt att blifva ense.

Den plan, jag framlagt till ordnande af vårt sjöförsvär, är också bygd på de hufvudgrunder jag nu omnämmt, men den är icke bygd vare sig på några ramar, eller på kanonbåtar, eller på någon annan särskild fartygscert. Jag har uttalat min åsigt om de hufvudsakliga egenskaper jag anser böra finnas hos vår sjökrigsmateriel, för att dermed skall kunna på ett framgångsrikt sätt vinnas det mål jag uppställt, men jag har icke uttalat mig om den eller den fartygscertens bestämda företråde framför en annan. Jag har sagt att, om vi anse oss hafva råd att för en viss tidsperiod anslå ett visst belopp till ordnandet af vårt sjöförsvär, så bör enligt min åsigt detta belopp användas på det och det sättet, men detta skall icke för mig utgöra något hinder att, om de myndigheter, hvilka det i första hand åligger att inför Kongl. Maj:t framlägga förslag i fråga om de krigsfartyg som hos oss böra byggas skulle komma att föreslå fartyg af andra slag, som dock vore af beskaffenhet att dermed det af mig uppställda målet kunde lika väl vinnas, så skulle, säger jag, icke detta för mig innebära något hinder, att, för så vidt det på mig kunde bero, tillstyrka Kongl. Maj:t att antaga ett sådant förslag, äfven om det vore afvikande från det af mig framlagda.

Af hvad jag nu haft äran anföra torde framgå, att jag icke finner den motivering Stats-Utskottet för sitt förevarande förslag begagnat, stå i öfverensstämmelse med den uppfattning af frågan, som jag anser böra framgå af mitt underdåniga uttalande till statsrådsprotokollet af den 10 December 1875. Utskottet yttrar nemligen att de af mig i detta mitt underdåniga memorial framlagda hufvudgrunder för ordnandet af vårt sjöförsvär afsågo vissa bestämda fartygscerter. Detta är emellertid icke fallet. De af mig framlagda hufvudgrunder afsågo endast det *ändamål*, hvar-efter jag ansågo att vårt sjöförsvär borde ordnas; jag sökte visa att med ett visst årligt anslagsbelopp man inom en viss tidrymd skulle kunna anskaffa den och den materielen. Detta, men ingenting vidare var det som afsågs, hvad materielen beträffade, med den af mig framlagda planen. Skulle emellertid den åsigt jag der uttalat om det mål vi böra söka med vårt sjöförsvär ernå, eller åtminstone någon åsigt, som vore med min hufvudsakligen öfverensstämmande, icke kunna anses vara af Riksdagen erkänd, då anser jag det ligga mycken vikt uppå, att Riksdagen ju förr dess hellre afger ett tydligt uttalande om att dess åsigt är en annan, ty hafva vi icke detta mål för oss, då tror jag att vi för närvarande uppoffra på vårt sjöförsvär mera, än att vi deraf hafva motsvarande gagn i farans stund. Skola vi icke försöka att värna oss emot eller åtminstone försvåra en fiendtlig landstigning på hvilken del af kusten som helst, må vi då inskränka oss till att försvåra de viktigaste inloppen. Men är detta allt hvad vi med vårt sjöförsvär skola uppnå. då behöfva vi i sanning icke nedlägga på detsamma så stora kostnader som vi nu göra. Min bestämda åsigt i denna fråga är emellertid den, att, om vi icke

*Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

föresätta oss det mål, som jag antydt vara det rätta, vi icke kunna på ett verksamt sätt begagna de medel, som vårt läge erbjuder för att med minsta kostnad åstadkomma vårt fosterlands försvar.

Herr Hæggström: Det glädjer mig höra att jag icke begick ett misstag, då jag, vid mitt förra yttrande, uppgaf att det extra anslag till ifrågavarande ändamål, som af förliden Riksdag beviljades, icke ännu blifvit disponerad. Att deremot det ordinarie anslaget till samma ändamål skulle, såsom man sagt, vara till fullo användt, kan jag väl icke bestrida, men jag tror mig dock veta, att så ännu icke var händelsen, då jag vid Riksdagens början gjorde mig underrättad om förhållandet. Vi äro nu nära slutet af första fjerdedelen af detta år, och jag förmodar att, om vi under April månad bestälde byggandet af ett enda större krigsfartyg, det näppeligen blefve färdigt före nästa års utgång. Dylika fartyg byggas icke i en handvändning. Man har således för nästkommande år full sysselsättning med att använda de anslag, som redan äro beviljade, och jag kan således icke finna, hvarför vi skola anslå millioner på millioner för att fylla behof som icke förefinnas. Statsregleringen omfattar endast ett år i sender, och de medel, som för året till ett visst ändamål anslås, böra väl äfven under samma år finna användning, eljest kan med anslaget utan olägenhet anstå. Jag fortfar därför att yrka, det vi för denna gång skola endast bevilja en million kronor, eller hälften af hvad Kongl. Maj:t äskat.

Af Herr Sjöministerns första anförande synes framgå, att han icke håller så strängt på sin åsigt om nödvändigheten att anskaffa rammfartyg för vårt sjöförsvar. Läser jag åter hans anförande till statsrådsprotokollet, kan jag icke neka till att jag får ett helt annat intryck af det tryckta ordet än af det här åberopade. I detta sitt anförande framhåller han fördelen af den dyrbarare krigsmaterielen, och vid slutet af detsamma beklagar han, om anskaffandet af sådan materiel måste uppskjutas och anför såsom skäl därför att, i följd af de nuvarande tryckta konjunkturerna inom jernindustriens område, lämplig tidpunkt nu vore inne för anskaffande af pansarmateriel. Af allt detta vill det synas, som om rammfartygens företråde framför andra krigsfartyg ännu föresväfvade honom, och skulle någon hyst tvekan här om torde densamma genom hans senare anförande vara till fullo häfd.

Hvad beträffar den ärade representantens från Strengnäs yttrande, att han vore en tolk för dem, som vilja ett kraftigt sjöförsvar, så tror jag mig lika väl kunna säga mig vara en sådan tolk. Ty det gäller lika mycket deras skinn, hvilka bo vid Östersjöns stränder, som deras, hvilka äro bosatte invid Mälarens. Men min öfvertygelse är, att, innan vi fått fullt klart för oss hvar vi skola hafva vårt kraftigaste försvar, antingen till lands eller till sjös, det är för tidigt att offra den ena millionen efter den andra på sjöförsvaret. När vi en gång kommit på det klara här-

med, hvilket jag hoppas måtte med det snaraste ske, då kan det vara tid att på sjöförsvaret nedlägga de kostnader, som kunna finnas vara af nöden. Jag protesterar mot den ärade talarens yttrande, att detta sätt att gå till väga påminte om den, "som alltid begagnade hvad han egde, utan att någonsin skaffa sig något nytt". Männe den ärade talaren kan stå vid ett sådant påstående? Jag behöfver för att komplett vederlägga honom endast erinra om de summor, som under de tre sista åren blifvit anslagna till flottans nybyggnad och underhåll. På ordinarie stat uppfördes för sådant ändamål år 1875 958,000 kronor. år 1876 likaledes 958,000 kronor och år 1877 1,078,000 kronor. På extra ordinarie stat beviljades år 1875 1,000,000 kronor och hvardera af de båda följande åren 1,700,000 kronor. Således under 3 år tillhoppa 7,394,000 kronor! Oaktadt så stora anslag under de sista åren blifvit för i fråga varande ändamål beviljade, vågar ändock den värde representanten på södermanlandsbanken påstå att man icke gör något för sjöförsvaret. Det får jag säga är att vara bra oförnöjsam.

*Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Som sagt! här är fråga om att reglera hvarje års behof och nu särskildt 1878 års stat. Här finnas redan betydliga besparingar från föregående år, och då jag nu föreslår en nedprutning af den föreslagna summan till jemt en million kronor, så kan det väl icke anses obilligt. Här talas rätt mycket om sparsamhet, men så ofta det kommer i fråga att göra någon liten jemkning på ett anslagsbelopp, heter det, att der kan någon nedprutning omöjlig ske. Men då, såsom nu är fallet, allt hvad som behöfves redan finnes från ett föregående år beviljadt, så frågar jag när om någonsin skall man tillämpa den ofta omtalade sparsamhetsprincipen om icke just nu? Jag vidhåller alltså mitt förra yrkande på bifall till Stats-Utskottets förslag med endast den afvikelse att den föreslagna summan nedsättes till en million kronor.

Herr Key: Det tyckes som skulle det vara mycket svårt för representationen att göra sig förstadd af Herr Sjöministern i denna fråga. Herr Sjöministern anser att Riksdagen delar hans åsikter om ramarne, men, om så icke är, uppmanade han oss nyss att "säga tydligt ifrån". Jag vill försöka, och för att begagna Thorilds bekanta uttryck "detta är detta", ber jag att få öppet förklara:

vi vilja icke hafva några ramar!

vi vilja icke hafva några stora pansarfartyg.

Är detta tydligt nog?

Om icke Herr Sjöministern förut insett att detta varit vår mening, *alltid* varit vår mening, så är tvifvelsutan felet vårt, men hädanefter skall det icke vara det; åtminstone hvad tydligheten beträffar hoppas jag det skall blifva tillräckligt fränsagdt.

Herr Sjöministern yttrade vidare, att om vi icke gilla de hufvudgrunder, på hvilka han vill bygga vårt sjöförsvär, så hafva vi redan beviljadt för mycket penningar, så är det ifrågavarande anslaget för stort.

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

Ja så! kunna icke så mycket penningar användas?

Mine herrar! Det ligger ju under närvarande förhållanden, beträffande fartygsbyggeriet i sakens natur att det icke är några få stora fartyg utan många fartyg, som böra anskaffas för att skydda våra vidsträckta kuster och skär. Det är lättare att försvara sig mot en enda stor bålgeting än mot en hel bisvärm. Jag tror att vårt sjöförsvär tillsvidare skall blifva bättre tillgodosedt genom en mängd smärre snabbgående fartyg, än genom en enda stor "bålgeting", man må kalla honom "ramm" eller hvad man vill.

Första Kammaren, hvilken i fjol icke delade denna mening, har i år öfvergått på densamma och godkänt Stats-Utskottets förslag, och om äfven Andra Kammaren bifaller detta, så bör det vara tillräckligt, ja, mer än tillräckligt tydligt hvad Riksdagen i dess helhet i denna fråga verkligen vill och tänker.

Häruti instämde Herr Billström.

Herr Jöns Rundbäck: Ehuru jag finner mig hufvudsakligen förekommen af den siste talaren, vill jag likväl till bemötande upptaga ett yttrande af Herr Sjöministern. Han betonade utt, om vi en gång skola komma till klarhet i denna viktiga sak, det är angeläget, att Riksdagen säger ut hvad den vill. Herr Statsrådet har dock i den Kongl. propositionen medgifvit, och medgifver det ytterligare nu, att Riksdagen och Kongl. Maj:ts regering äro ense om hufvudgrunderna. Om hvad är man då ense? Jo, derom att vi böra hafva ett kustförsvär. Således veta vi å båda sidor, hvad vi vilja. Men hvarom vänder sig då egentligen striden? Jo, om hurudana fartyg skola begagnas. Nu hafva vi, såsom bekant, i fjor afvisat rammarna, som skulle kosta 4 millioner.

Det är således icke egentligen om hufvudgrunderna, Riksdagen och Regeringen strida, utan om fartygscerterna; hvilket Riksdagen också tydligen uttalat i fjor, och ännu tydligare i år. I detta fall synes det mig således, som om vi skulle kunna vara på det klara.

Jag vill nu emellertid icke ingå på det nautiska området, hvarom här så mycket talats, vidare än nödvändigt är med anledning af talarens från Södermanland yttrande, då han komplimenterade Stats-Utskottet för det Utskottet tagit den ekonomiska sidan af saken i betraktande. Jag tror visserligen för min del, att en nedsättning i det begärda anslaget skulle utan någon fara kunna göras; men, mine Herrar, vi äro verkligen för närvarande i den ställning, att vi nu i år, likasom i fjor och de närmast föregående åren, kunna lemna ett sådant anslag som här är föreslaget, för att anskaffa det jag anser vara det nödvändigaste för vårt sjöförsvär, nemligen fartyg. Då vi nu i år hafva råd härtill, synes mig tidpunkten lämplig att nu anskaffa sådana.

Jag tog mig på förmiddagen friheten säga, att under det vi reglera våra stater, vi glömma det viktigaste, nemligen sjöför-

svaret, hvilket i sjelfva verket är det, som vi måste reglera. Jag kan således härvidlag icke vara med om någon nedprutning, ty det skulle tjena till bra litet, att i år göra denna besparing, då vi i allt fall en gång få vidkännas denna utgift. Låtom oss icke göra det, derföre att vi icke, då man förebrår oss att vi icke hafva någon flotta, utan endast manskap, må behöfva svara: vi hafva icke beviljat några anslag. Derföre, om Herrarne verkligen vilja hafva ett sjöförsvaret, eller låtom oss kalla det kustförsvaret, måste vi äfven i någon mån upprätthålla det vi redan ega. Antingen skall man nedlägga mycket på sjöförsvaret, och litet på landtförsvaret, eller ock mycket på landtsvaret och mindre på sjöförsvaret. Då jag således tror, att vi utan fara kunna acceptera det förslag Utskottet här framlagt, anhåller jag att Kammaren måtte besluta i enlighet dermed.

*Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)*

Herr E. G. Boström: Äfven jag ber att få instämman med Herr Hægström, och jag gör det, utom på de af honom anförda skäl, hufvudsakligen med stöd af Herr Sjöministerns yttrande i frågan. Han sade nemligen, att vi hade tvenne mål för vårt sjöförsvaret, antingen att hålla en flotta i stånd att förhindra eller åtminstone fördröja en fiendes landstigning, eller ock kunna vi med vårt sjöförsvaret endast afse försvaret af de viktigaste inloppen. Men vi skola komma ihåg, att de enda stater, från hvilka vi med någon sannolikhet kunna i en framtid befara ett angrepp, äro Ryssland eller Tyskland, och att anskaffandet af en flotta, tillräckligt stark för att möta så mäktiga fiender, skulle kräfva större upoffringar, än vi hafva råd att underkasta oss. Och dessutom skulle dertill behövas större pansarfartyg, och Riksdagen har upprepade gånger förklaradt sig ej vilja anslå medel till sådana, de må nu kallas ramar eller annat. När nu dertill kommer att Herr Sjöministern i dag förklarar, att om Riksdagen icke godkänner det af honom föreslagna sjöförsvaret i den större omfattningen, så hafva vi redan materiel nog för ett sjöförsvaret i den ringare utsträckningen; så synes mig att man har goda skäl för att, på sätt Herr Hægström yrkat, nedsätta samma anslag till jemnt en million kronor.

Herr Ivar Månsson: Jag skall endast anhålla, att få instämman med Herrar Hægström och Boström samt yrka summans nedsättande till 1,000,000 kronor.

Herr Lind: Äfven jag ber att få instämman i Herrar Hægströms och Boströms yrkanden.

Herr Strömberg: Jag anhåller endast, att i största möjliga korthet få afgifva ett svar till den ärade representanten på Norrlandsbänken. Han missförstod mitt yttrande då jag senast hade ordet, — ty jag vill icke säga, att han *ville* missförstå det. Om nu så är, att betydliga anslag under flere år gifvits till flottans un-

Om anslag till
krigsfartygs-
materiel.
(Forts.)

derhåll och nybyggnad, och det likväl visat sig, att det i närvarande stund är så beståldt med vårt sjöförsvär, att våra monitorer icke kunna gå utom de yttersta skären, af fruktan för undergång endast *genom hafvets vågor*, så hemställer jag till Herr Hæggström om icke *den der mannen*, om hvilken vi båda talat, bör skaffa sig något bättre, ändamålsenligare och starkare.

Jag återtager emellertid mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och förenar mig med Herr Lindmark i det af honom afgifna förslag.

Herr Gumælius: Herr Talman! Också jag anhåller, att få återtaga mitt yrkande. I likhet med Herr Boström finner jag nemligen, efter det yttrande Herr Sjöministern nyss afgifvit, mitt förra yrkande om bifall till Stats-Utskottets förslag, vara alldeles ohållbart, och jag förenar mig nu i Herr Hæggströms yrkande, om nedsättning af anslaget till en million.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som under densamma blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som ock på de olika ändringsförslag, Herrar Lindmark och Hæggström framstält; och fann Herr Talmannen den förstnämnda af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. Af sådan anledning, och för bestämmande af kontrapositionen, upptog Herr Talmannen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det utaf Herr Lindmark gjorda nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven angående kontrapositionen blef votering äskad, i följd hvaraf först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om bifall till Utskottets hemställan med uteslutande af orden "jemte förklarande — — påbörjas", röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarer till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till Utskottets hemställan med nedsättning af anslagsbeloppet till en million kronor.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, utföll med 53 ja mot 111 nej, hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemstält i 21 punkten af Utlåtandet N:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med nedsättning af ifrågakvarande anslagsbeloppet till en million kronor.

I den sednare voteringen afgåfvos 74 ja mot 90 nej; och hade Kammaren således beslutit enligt nejpropositionens innehåll.

I *punkten* 22 hade Utskottet yttrat sig öfver ej mindre Kongl. Maj:ts förslag, att till artillerimateriel måtte för år 1878 anvisas ett extra anslag af 1,000,000 kronor, än äfven den af Riksdagens sednast församlade revisorer gjorda framställning derom, att nya beställningar för flottan af pansarbrytande kanoner enligt 1864 års franska modell, hvilken i Frankrike redan länge varit undanträngd af en nyare och efter revisorerens åsigt, bättre konstruktion, kallad 1870 års modell, icke vidare borde ega rum, och att tillverkningen af de redan beställda, men ännu ej påbörjade kanonerna af 1864 års modell borde inställas, samt kontraktet rörande dem ändras i öfverensstämmelse med den nyare och kraftigare modellen; och hade Utskottet på anförda skäl hemställt:

*Om anslag till
artilleri-
materiel.*

a) "att Riksdagen må Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning på det sätt bifalla, att till artillerimateriel anvisas för år 1878 ett extra anslag af 500,000 kronor;" och

b) "att revisorerernas här ofvan omförmälda anmärkning ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda."

Beträffande det i *mom.* a) framlagda förslaget yttrade

Grefve Björnstjerna: Det förefaller mig, som om Stats-Utskottet här icke varit alldeles konsekvent i sina premisser och det slut, hvartill det kommit. När Utskottet erkänner, att nöjaktig förkaring afgifvits, hvarför kanontillverkningen för flottans räkning ännu fortgår efter den äldre modellen, skulle man förmodat, att Utskottet äfven tillstyrkt, hvad Kongl. Maj:t begärt. Så är dock icke förhållandet; anslaget har i stället blifvit nedsatt till hälften. Jag vill icke ingå i någon beskrifning af de olika kanonmodellerna. Det vore ett ämne, som icke skulle roa Kammaren, helst så sent på aftonen som nu. Säkert är emellertid, att skilnaden mellan de båda olika kanonernas träffsäkerhet icke är betydlig; såsom bevis härpå vill jag anføra, att enligt de uträkningar, som gjorts, är medelafvikningen för en kula, utskjutten från en kanon af 1864 års franska modell på 10,000 fots afstånd, icke mer än fyra fot. Det vill säga, att om man från norr tull skulle sigta på mellersta fönstret här i salen skulle kulan möjligen slå i pelaren bredvid i stället för i fönstret. Skulle det nu visa sig, att kulans medelafvikning på en kanon af 1870 års modell vore en fot mindre, kan jag icke häri finna någon så stor

*Om anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)*

fördel. En annan fråga är, om icke kanoner med något större spelrum för kulan äro att föredraga, framför dylika, tillverkade efter forceringssystemet. Derom tvista ännu artilleriofficerarne, men säkert är, att när träffsäkerheten är sådan, som jag påpekat, torde faran vara mindre att fortsätta med tillverkningen af kanoner enligt 1864 års modell, än att uppskjuta med all kanonbeställning. Med den utveckling kanontillverkningen tagit, är det ganska säkert, att om än en kanon enligt 1870 års modell i dag anses vara den bästa, nästa år en annan uppfinnes, som är ännu en hårsman bättre. Då nu 1864 års modell onekligen är, om icke den allra bästa, så dock i alla afseenden utmärkt, torde intet skäl förefinnas att uppskjuta med beställningen detta år, endast för att afvakta ett försök som omöjligen kan bevisa, att någon anmärkningsvärd skillnad åtminstone i träffsäkerhet finnes mellan de båda kanonmodellerna. Att nedsätta det begärda anslaget till 500,000 kronor är detsamma, som att inställa hela kanonbeställningen, enär, enligt den utredning statsrådsprotokollet innehåller, ensamt för lavetter och projektiler erfordras just dessa 500,000 kronor. Ingenting skulle då återstå för anskaffning af kanonerna. Naturligt är, att felande lavetter och projektiler måste anskaffas för att de kanoner, vi redan ega, skola kunna användas, och härtill äro de begärda 500,000 kronorna afsedda. Då nu antalet af de kanoner, som för de återstående 500,000 kronorna skulle anskaffas, ej uppgår till mera än några få, tyckes väl denna begäran icke vara öfverdrifven. Jag vågar således anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och afslag å Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Sjöförvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: I likhet med den siste värde talaren, tror äfven jag det vara särdeles maktpåliggande, att det behof, Kongl. Maj:t här framhållit, blifver fyllt. Frågan gäller att sedan ett litet antal kanoner, afsedda för fasta positioner i skärgården m. m., blifvit anskaffade, jemväl den fartygsmateriel, som nu är under byggnad samt sjöfästningarne vid Karlskrona, skulle under nästa år få sitt behof af artillerimateriel fyllt. Den här omnämnda frågan, huruvida man skulle öfvergå till ett annat reffelsystem eller icke, har under lång tid behandlats och inom Sjöförvarsdepartementet, ej mindre än å andra områden, följts med uppmärksamhet. Redan i början af år 1875 åstadkoms en utredning i frågan, dervid tillstyrktes en öfvergång till 1870 års italienska modell, dock att några åtgärder i detta hänseende icke borde vidtagas förr, än försök verkstälts med en landartilleriets kanon, som då var under tillverkning vid Finspong. Denna kanon blef icke färdig förr än i slutet af sistlidne år, och resultatet af försöken med denna kanon hafva, såsom den siste ärade talaren nämnde, icke så utfallit, att man kan säga, om den ena kanonen är i någon väsentlig mån bättre än den andra. Då nu derjemte förhållandet är, att leverantören är förbunden, att, derest under kontraktstiden en annan konstruktion skulle anbefallas, verkställa leveransen efter denna konstruktion mot ersättning för

de större kostnader, som häraf blifva en följd, och då det icke lärer kunna betviflas att, derest beställningen helt och hållet uppskjutes, kronan finge därför lemna leverantören en ganska betydlig ersättning — ty jag tror, att beställningarne från främmande land icke äro så stora, att arbetskrafterna vid Finspong kunde under tiden derpå användas — så skulle jag under sådana förhållanden anse det mycket ofördelaktigt, om icke beställningarne finge fortgå. På dessa skäl hemställer jag, om icke Kammaren behagade lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

*Om anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades slutad. Derunder hade endast yrkats att, med afslag å Utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts proposition i ämnet måtte bifallas. Herr Talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till Utskottets hemställan, och derefter på nyssnämnda yrkande samt fann den förra af dessa propositioner vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 22 punkten mom. a) af Utlåtandet N:o 18, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning bifallit samma framställning oförändrad.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 101 ja mot 45 nej; varande således Utskottets hemställan bifallen.

Efter uppläsning dernäst af Utskottets förslag i mom. b), hvilket förslag ofvan finnes anfördt, yttrade

Herr Adlersparre: Här har åter en af revisorerernas framställningar ansetts icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Detta konsekventa tillintetgörande af förra årets revisionsarbete är ganska märkligt. Allt hvad revisorerne yttrade angående Riksgäldsverket lemnades punkt för punkt utan afseende, och så är det äfven i detta betänkande. Men, mine herrar, den som eger medvetandet af att hafva uppfyllt sin pligt har ingen anledning att böja sig för dagens små politiska vindkast. Protokollen skola åtminstone bära vittnesbörd om å hvilken sida sanningen ligger.

Den högt ärade talaren som nyss hade ordet beklagade, att han måste yttra sig i en fråga som sannolikt icke kunde intressera Kammaren att höra berörd. Jag måste säga detsamma; men jag har så många gånger sutit här och hört långa och tråkiga

Om anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

diskussioner, att Herrarne nu måste hafva några minuters tålmod med mig.

Hvad nu beträffar revisorernas ifrågavarande anmärkning, så måste ett af tu vara fallet: antingen är den befogad eller icke befogad. Jag är skyldig att upptaga denna fråga, så väl för dess egen synnerliga vikt, som ock af ett annat skäl som tillkommit under Riksdagen. Jag är äfven öfvertygad, att hvar och en som vill döma med oväld skall erkänna, att hvad revisorerna yttrat icke var något löst hugskott eller endast en inom revisionen råddande åsigt, utan var, och ännu är, en fullt befogad, ganska vigg och på fakta grundad anmärkning.

Af handlingarna för revisionsåret funno revisorerne att Förvaltningen af Sjöärendena hade för flottans räkning uppgjort kontrakt för erhållande af 22 stycken 8,08 tums och 9,24 tums pansarbrytande kanoner konstruerade efter 1864 års franska modell. Emot upprättandet af detta kontrakt, som skedde 1874, hafva revisorerna icke gjort någon erinran; jag ber herrarne lägga märke till, att revisorerne icke gjorde någon anmärkning emot att ett sådant kontrakt uppgjordes 1874. Men då det var en känd sak, att 1864 års franska modell icke blott i Frankrike utan ock i öfriga länder, der denna modell varit antagen, *numera* är frångången och förklarad otillfredsställande, och att i stället antagits, om än med några modifikationer, en nyare och bättre modell kallad 1870 års franska modell, — och då revisorerne derjemte erhöilo den upplysning, att af flottans nyssnämnda beställning 20 stycken kanoner ännu i höstas icke voro gjutna, och icke heller komme att gjutas förr än under loppet af denna vinter, så ansågo revisorerne, att under sådana förhåanden varande förhållanden borde Förvaltningen af Sjöärendena, i likhet med hvad som skett för landtförsvaret, "inställa tillverkningen af de redan beställda, men "ännu ej påbörjade kanonerna, och kontraktet rörande dem ändras "i öfverensstämmelse med den nyare och kraftigare modellen", samt icke vidare beställa kanoner "enligt 1864 års franska modell."

Såsom jag nyss nämnde hafva fransmännen, efter mycket noggranna försök-skjutningar, öfvergifvit 1864 års modell och antagit en ny af 1870. Danskarne följde snart exemplet. Redan 1873 bestälde de en "9-tommers" kanon refflad enligt 1870 års franska modell, och då försök-skjutningarna med denna kanon utföllo nöjaktigt hafva de sedan beställt flera "11-tommers" ($28,5^c_m$) kanoner i enlighet med detta nya system, men icke vidare någon kanon af 1864 års modell.

Äfven Holländarne hafva så till vida vidtagit likartade åtgärder att de beställt projektiler med koppargördlar i enlighet med den nya franska modellen och icke vidare gjort några kanonbeställningar enligt 1864 års modell.

Och vårt landtartilleri, hvad åtgärder äro der vidtagna? Jo, 1874 gjorde landtartilleriet sin sista kanonbeställning i enlighet med 1864 års franska modell, nemligen 4 stycken 9,24-tums pansarbrytande kanoner, men innan tillverkningen började inställdes

*Omanslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)*

beställningen och kontraktet ändrades, så att alla dessa 9,24-tums kanoner blifva i nära öfverensstämmelse med den nya franska modellen. Sedan år 1874 har landtartilleriet icke beställt någon kanon enligt 1864 års modell, men väl 12 stycken 5,63-tums och 2 stycken 4,1-tums kanoner refflade enligt det nya systemet. Deremot beställes ännu för flottans räkning så väl kanoner som projektiler efter den gamla franska modellen af 1864.

När detta är förhållandet, så böra herrarne finna, att revisorerne hade rätt i sitt yttrande, att den gamla franska modellen af 1864 var öfvergifven af så väl fransmännen sjelfve som af danskarne och holländarne, och att en nyare och bättre modell af dem blifvit antagen, samt att inom vårt landtförsvar ändring i samma syfte vidtagits, men att "endast för flottan fortgår kanon- och projektiltillverkningen oförändrad".

Jag vill nu blott tillägga, till upplysning för de herrar som kunna vara intresserade af denna fråga, att skilnaden emellan de båda franska modellerna består förnämligast deri, att den gamla modellen har några få men djupskurna refflor, då den nya har ett större antal men mycket grunda refflor. Projektillen till den gamla modellen är försedd med knappar motsvarande refflorernas djup, då deremot projektillen till nya modellen har inga knappar, men i stället en mjuk koppar-gördel, samt är hvad man kallar en "trångkula".

Noggranna jmförelse-skjutningar i Frankrike hafva otvetydigt visat, att kanoner konstruerade enligt den nya modellen äro betydligt starkare och uthålligare än kanoner af gamla modellen, samt ega derjemte större träffsäkerhet och kraftigare genomträngningsförmåga.

Den, som vill hafva ytterligare bekräftelse på riktigheten af revisorerens framställning och yrkande, tillåter jag mig hänvisa till den tidskrift som utgifves här i Stockholm af landtförsvarets *Artilleristab*.

Friherre Leijonhufvud: Då det är obehagligt att få en anmärkning, men ännu mera obehagligt att få en framställd sådan underkänd, så förefaller det mig icke underligt, att statsrevisorerne icke tycka om, att Stats-Utskottet fästat så ringa afseende vid deras anmärkning angående kanonbeställningarne för sjöförsvarets räkning, att Utskottet i den nu föredragna punkten hemställt, det revisorerernas omförmälda anmärkning ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Oaktadt anmärkningen sålunda ej vunnit understöd och antagligen icke har att hoppas på framgång hos Kamrarne, måste jag dock för min del ännu något uppehålla mig vid densamma och göra några invändningar just mot statsrevisorerens sätt gå till väga. De tyckas mer och mer börja anse fältet för sin verksamhet vara obegränsadt och att de liksom revisorerne i ett bolag hafva rättighet att granska *allt*, som angår bolaget. De hafva — så att säga — lagt sig ombord med både det ena och andra. Enligt mitt förmenande innebär detta sätt att gå till väga ett stort misstag, och jag anser att statsrevisorerne

Om anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

här liksom vid flera föregående tillfällen beträdd ett förbjudet område och jagat på annans mark. Denna min uppfattning skall jag bestyrka med grundlagen i hand. I 72 § Riksdagsordningen stadgas att "å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för hvar år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kamrarne utses, att enligt Regeringsformen och särskild instruktion granska *Statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning*". Går jag vidare till instruktionen för Riksdagens Revisorer af statsverket, så föreskrifver densamma uti 6 § att "Revisorerne skola efterse och granska, huruvida uppgifterna med stat och författningar instämma samt huruvida de Kongl. Maj:ts nådiga beslut, hvarpå utbetalningarne sig grunda, äro med vederbörlig kontrasignation försedda, så ock om inkomsterna på rätta tider och till riktigt belopp i statens kassor influtit; huru vederbörande, på hvilka kontrollen öfver kronouppbörderna ankommer, sina skyldigheter fullgjort; hvilka åtgärder, i afseende å möjligen inträffade proprietalanser, blifvit vidtagna, med det mera, som till ett tillförlitligt omdöme om *statsverkets tillstånd och förvaltning* kan anses erforderligt. . . " Nu är det uttrycket "med det mera", som man af gammalt fäst sig vid. Men detta uttryck kan dock icke inrymma allt möjligt, utan endast sådant, som angår *Statsverkets tillstånd och förvaltning*. Vore nu detta ord "statsverket" ett nytt uttryck, skulle man måhända kunna säga att det omfattar allt, som rör rikets styrelse, men förhållandet är icke sådant. "Statsverket" är ett gammalt, välkändt ord, som förekommer i en mängd offentliga handlingar. Så t. ex. afgifver Kongl. Maj:t till hvarje Riksdag sin proposition om *Statsverkets tillstånd och behof*. Med statsverket menas det som rör rikets drätsel, dess inkomster och deras användande. Derföre remitterar också Riksdagen Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof till Stats-Utskottet, icke till Konstitutions- eller Lag-Utskottet. Samma begrepp och uttryckssätt förekommer likaledes i Kongl. Maj:ts circular till de förvaltande verken angående deras åligganden i och för revisionen af statsverkets styrelse och förvaltning. 2:dra punkten har följande lydelse: "alla dessa räkenskaper med dertill hörande Kongl. bref, protokoller och handlingar, utan undantag, innefatta den allmänna redovisningen för *Statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning*". Detta och ingenting annat hafva revisorerne att göra.

Nu hafva de emellertid i stället kastat sig in på en teknisk fråga, som de icke fått i uppdrag att behandla. Riksdagen söker visserligen att uti statsrevisionen invälja sakkunniga personer, men revisorerne väljas dock med helt annat syfte än granskning af kanonmodeller och dylika rent tekniska frågor. Jag tviflar högeligen att inom Kammaren finnas många ledamöter, hvilka äro fullt kompetente att bedöma den fråga om fördelen af det ena eller andra systemet af refflade kanoner, som statsrevisorerne nu dragit inför Riksdagen. Sjelf gör jag icke anspråk på auktoritet i detta afseende, oaktadt jag under min tjenstetid stundom varit

tvungen att sysselsätta mig med dessa saker. För att med någon säkerhet kunna bedöma fördelarne och olägenheterna i ena och andra fallet fordras att man följer med frågans utveckling dag för dag. När Riksdagen önskar någon så beskaffad utredning, plågar man begära att "sakkunnige män" blifva förordnade dertill, men såsom sådana kan man ej anse Riksdagens revisorer då det gäller speciella tekniska frågor. Statsrevisorerna hafva således häruti öfverskridit sin befogenhet.

Vidare hafva Statsrevisorerna gått utöfver tiden för den granskningsperiod, som blifvit dem anförtrodd. Deras uppdrag bestod uti att granska Statsverkets räkenskaper för år 1874 och uti sin egen berättelse gifva revisorerne till känna, att den af dem år 1876 verkställda granskningen omfattar Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1874". Men uti föreliggande anmärkning hafva revisorerne kommit in på händelser, som inträffade 1875 och 1876. De hafva således öfverskridit tiden för sin befogenhet och framställt anmärkning med afseende å åtgärder, beroende på Kongl. Maj:ts beslut, hvilka det icke tillhört dem utan Konstitutions-Utskottet att granska.

För min del tycker jag således att statrevisorerna, i stället att visa missnöje öfver det beskedliga sätt, hvarpå Stats-Utskottet gått till väga, tvärtom borde vara Utskottet tacksamme. Att Stats-Utskottet visat sig så beskedligt i detta fall, förstår jag ganska väl, ty Utskottet är sjelft en maktfullkomlig delegation, som ej alltid tycker om att begränsa sina yttranden. Derföre hafva dess ledamöter nu lagt i dagen ett visst medlidande och kanske också förhållandet blir enahanda inom Kammaren. Min enskilda mening har jag dock velat uttala till protokollet, ty om revisorernes sätt att i förevarande fall gå till väga lemnas oanmärkt, torde deras maktfullkomlighet komma att i framtiden än mera utsträckas på grundlagens bekostnad. Äfven om icke Kammaren skulle dela denna min uppfattning, har jag åtminstone för min del velat hafva antecknad i protokollet mitt tvifvel, huruvida icke statsrevisorerna i förevarande fall öfverskridit sin befogenhet.

Hvad nu sjelfva frågan om kanonerna angår, så vill jag icke nu inlåta mig på den; men det vill jag emellertid säga, att denna fråga alldeles icke kan anses ännu vara afgjord. Hvad som är lämpligt för Frankrike eller Tyskland, är icke alltid lika lämpligt för oss. Det är visserligen sant, att man i Frankrike numera frångått 1864 års kanonmodell, men detta har till största delen berott på den omständigheten, att det tackjern, hvaraf de förut tillverkat sina kanoner, varit så svagt, att det snart blifvit utbrändt i loppet, men något sådant skäl gäller icke för oss. Den förändring man i Frankrike vidtog till afhjelpande af nämnda olägenhet, bestod hufvudsakligen deri, att kanonen, för att vinna ökad förmåga af uthållighet, försågs med en inre stältub och att i stället för refflorna i denna, som ej gerna kunde få samma djup som förut, gjordes ett större antal refflor, mindre djupgående, och att kulan försågs med en gördel eller ring af koppar i stället

Om anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

Om anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

för de förra knapparne. Denna modell, den så kallade 1870 års modell, har visserligen, såsom revisorerne anmärkt, äfven hos oss blifvit antagen för vårt landtartilleri, men detta dock icke definitivt, åtminstone var det icke så vid den tidpunkt, då revisorerne afgäfvö sin berättelse. De försöksskjutningar, som med båda modellerna förliden höst anordnats, hunno nemligen icke afslutas förr än i December månad förlidet år, d. v. s. långt efter det statsrevisionen afslutats. Resultatet af dessa försöksskjutningar kan icke heller sägas vara afgörande, åtminstone icke till fördel för 1870 års modell. Båda modellerna befunnos icke väsentligen skilja sig från hvarandra i fråga om projektilens utgångshastighet, och det är denna, som bestämmer projektilens hela lopp, men deremot befans gästtrycket blifva mindre för 1864 års modell, än för 1870 års, och detta utvisar, att kanoner af den förra modellen af skjutningen frestas mindre, än af den senare modellen. Med hvad jag nu yttrat, har jag emellertid icke velat säga, att den ena eller andra modellen har företräde, ty den frågan är ännu icke afgjord, och jag betviflar att statsrevisorerne egt befogenhet, att derom afge något bestämdt uttalande, då de sakkunnige efter så många försöksskjutningar ännu icke kunnat stadga sin mening i frågan. På sjelfva hufvudfrågan vill jag, som sagdt, icke inlåta mig; jag har nu endast velat uttala mitt ord angående statsrevisorerne sätt att gå till väga, och vid detta mitt ord står jag fast.

Herr Adlersparre: Jag instämmer fullkomligt med den näst föregående talaren, uti den sista delen af hans yttrande, nemligen, att han icke är kompetent att bedöma sjelfva kanonfrågan, och jag vill äfven tillägga att han, efter hvad jag nu hört, är ännu mindre kompetent att hålla föreläsningar i konstitutionela frågor. Han hade ett eget sätt att citera 6 § af instruktionen för riksdagens revisorer, ty han stannade just der han, om han hade läst vidare, skulle fått sina egna ord vederlagda. I slutet af denna 6 § står det nemligen uttryckligen föreskrifvet, att revisorerne böra *utan att, så vidt omständigheterna det medgifva, förbigå detaljerna "hufvudsakligen granska dispositionerna, förvaltningen och resultatet på det hela."* Och, mine herrar, det är just ett sådant resultat på det hela, som revisorerne ifrågavarande anmärkning afser. Revisorerne hafva icke annat än anført fakta, de hafva om talat hvad man, i afseende å kanonkonstruktionen, gjort icke allenast i Frankrike, utan äfven i Holland och Danmark och vid vårt eget landtartilleri, samt hvad man *icke* gjort vid flottan.

Samme talare påstod vidare, att revisorerne skulle öfverskrifvit sin befogenhet, äfven så till vida att de, fastän deras granskning bort afse endast året 1874, likväl inlåtit sig på något, som inträffat under 1875 och 1876. Jag vill då be den ärade talaren vara så god och läsa igenom 2 mom. af 7 § i instruktionen för revisorerne, der det står: "Finna revisorerne något af Riksdagen fastställt anslag vara öfverskrifvit eller draget till annat ändamål än det af Riksdagen föreskrifna, eller något i öfrigt vid förvaltningen att erinra, eller är sådan handling eller upplysning,

“den revisorerne, om och den icke afser revisionsåret — — icke vorden dem meddelad, — — så skola de sådant allt i samma berättelse anmärka och fullständigt utlåtande i ämnet afgifva.“ Hvad annat är det väl som revisorerne nu gjort? De hafva vid sin granskning kommit att fästa sig vid en sak, som rörde året efter revisionsåret, såsom § 7 medgifver, och de hafva meddelat Riksdagen resultaten af en förvaltningsåtgärd, hvilket § 6 dem åligger.

*Omanslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)*

Häruti förenade sig Herr A. Andersson i Intagan.

Friherre Leijonhufvud: Herr Adlersparre har läst rätt innaantill, det är sant, men jag vill ytterligare erinra att grundlagen stadgar att revisorerne skola granska statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning. Derutöfver ega de icke gå. Instruktionen är skriven af Riksdagen, om den ock är, på dess begäran, af Kongl. Maj:t offentliggjord, och om densamma komme i strid med grundlagen, måste den vika. Detta framgår af Kongl. Maj:ts förut omnämnda skrifvelse till embetsverken angående deras åliggande i och för statsrevisionen, hvaruti Kongl. Maj:t uttryckligen reserverar sig mot hvarje tolkning som kan strida mot Regeringsformens föreskrifter. Instruktionen bör således tolkas i öfverensstämmelse med grundlagen, icke annorlunda, eller i strid med den. Grundlagarne måste respekteras af alla, men i synnerhet af statsmakterna sjelfva och deras delegerade.

Herr Adlersparre: Jag ber att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derå, att denna instruktion är anbefald till efterlydnad och underskrifven af en, som bär namnet *Carl*, och kontratsignerad af en annan med namnet *Bredberg*.

Om förevarande fråga tillhör Konstitutions-Utskottet eller Stats-Utskottet, kommer revisorerne icke vid. Revisorerne hafva icke annat att göra, än att för Riksdagen anmäla hvad de under revisionen inhemtat, hvarefter Riksdagen eger att behandla anmärkningarne såsom Riksdagen finner för godt; men revisorerne kunna icke remittera något, vare sig till Konstitutions-Utskottet eller Stats-Utskottet.

För öfrigt är det högst illiberalt att försöka resonera bort en så gagnelig och vacker institution, som statsrevisionen. Vill man att revisorerne icke skola göra några anmärkningar, vill man beröfva denna institution dess anseende, fåfängt är att angripa den tydliga instruktionen, utan välj då revisorer, som ingenting begripa och ingenting vilja göra.

Till slut får jag anmärka, hvad sakkännenheten angår, att i sista årets revision deltoget icke mindre än *sex militärer*.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag får erkänna att jag inom Stats-Utskottet icke fått så fullkomligt reda på denna sak, som i afton genom de upplysningar, som meddelats utaf en af herrar statsrevisorer, och det vill deraf verkliga synas, som en större uppmärksamhet bort fästas vid denna revisors anmärkning. Det

*Omanslag till
artilleri-
materiel.*
(Forts.)

förefaller mig också högst besynnerligt, att man här ej kunnat försvara sig på annat sätt emot anmärkningar, än att man med grundlagen till stöd säger, att statsrevisorerna icke hafva rätt att komma fram med en sådan anmärkning. Jag tror ej att denna Kammare skall komma att gilla ett sådant skäl till försvar, helst då anmärkningens rättighet är lemnad obestridd, och om således inga andra skäl mot anmärkningen finnas, tycker jag verkligen att Andra Kammaren ej bör stillatigande gå den förbi, och anhåller jag därför om återremiss till Stats-Utskottet, på det Utskottet må komma i tillfälle att taga under förnyad ompröfning, huruvida icke verkligen i detta fall vederbörande gjort sig skyldige till ett klandervärdt fel, som för rättelses vinnande erfordrar åtgärders vidtagande af Riksdagen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt Kam-
maren till Utskottet återförvisa det förevarande momentet.

I anseende till den långt framskridna tiden afbröts nu före-
dragningen af det föreliggande utlåtandet, för att i stället fort-
sättas i Kammarens nästa sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

Konstitutions-Utskottets memorial

N:o 1, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda
protokoll; och

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 30, i anledning af Riksdagens år 1876 församlade reviso-
rers berättelse om verkställd granskning af de under Kongl. Kom-
merskollegii förvaltning ställda fonder och medel;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition an-
gående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad,
i följd af den staden senast öfvergångna brand; samt

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition an-
gående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn
efter den staden senast öfvergångna brand.

På hemställan af Herr Talmannen beslöts, att så väl ofvan
omförmälda som äfven de öfriga på Kammarens bord hvilande
ärenden, hvilka blott en gång blifvit hos Kammaren föredragna,
skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa samman-
träde.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Friherre I. O. H. Koskull	under 10 dagar från och med den 8 Mars.
Herr G. C. Mæchel	„ 12 „ „ „ 10 „
„ Joh. Erik Johansson	„ 14 „ „ „ 19 „

Herr	<i>Sc. Nilsson</i> i Efveröd	under 10 dagar från och med den	20 Mars.
„	<i>C. W. Berglind</i>	„ 14 „ „	„ 21 „
„	<i>Carl Johansson</i>	„ 14 „ „	„ 21 „
„	<i>A. Andersson</i> i Nyckelby	„ 14 „ „	„ 22 „
„	<i>J. Asklöf</i>	„ 14 „ „	„ 23 „
„	<i>J. P. Nilsson</i>	„ 14 „ „	„ 24 „
„	<i>Ola Månsson</i>	„ 14 „ „	„ 26 „
„	<i>C. J. Brodén</i>	„ 14 „ „	„ 26 „
„	<i>O. Östling</i>	„ 14 „ „	„ 26 „
„	<i>A. Adlercreutz</i>	„ 8 „ „	„ 27 „
„	<i>A. Andersson</i> i Intagan	„ 14 „ „	„ 27 „
„	<i>Bengt Olofsson</i>	„ 14 „ „	„ 28 „

§ 4.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarrens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.